

Täysistunto

Keskiviikko 25.10.2017 klo 14.00—21.36

11. Lakialoite laiksi ulkomaalaislain 73 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdan kumoamisesta

Lakialoite LA 41/2017 vp Anna Kontula vas ym.

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan.

Keskustelu

19.31 **Anna Kontula vas** (esittelypuheenvuoro): Natcha on tullut töihin Suomeen sukulaisensa ravintolaan. Hän ei ole aivan varma, onko kaikki niin kuin pitää. Jo lentokentällä ravintolan omistaja otti talteen hänen passinsa ja kertoi, että palkkaa ei aluksi maksettaisi, vaan se käytetään matkakulujen kattamiseen. Natcha saa nukkua lattialla ravintolan keittiössä. Natcha epäilee, että Suomessa työelämän ei kuuluisi olla tällaista, mutta ei tiedä, mitä tehdä. Jos hän menisi poliisin puheille, siitä seuraisi varmasti potkut. Ilman työtä ja sosiaaliturvaa hänellä ei ole muuta mahdollisuutta kuin palata kotiin tuomisina kotikylään matkaa varten otettu velka.

Alejandro työskentelee kasvihuoneella Maaningalla. Hän viihtyy työssään hyvin mutta kaipaa lapsiaan. Palkka on liian pieni mahdollistaakseen perheen tulon Suomeen, eikä Alejandro työluvalla saa tehdä muun alan töitä.

Irina ja Kari vihittiin samassa kirkossa, jossa Karin vanhemmat olivat aikanaan menneet naimisiin. Sitten tuli takaisku. Viranomaisen arvion mukaan heidän liittonsa ei ole aito eikä Irinalla ole oikeutta perheenjäsenen oleskelulupaun. Kari ei vielä luovu toivosta, sillä hän on kuullut, että 40 prosenttia lumeliittopäätöksistä kumoutuu hallinto-oikeudessa. Valitus varten olisi kuitenkin esitettävä lisää todisteita yhteiselämästä. Karin veli lupaakin palata Irinan kauppaansa töihin, ja he hakevat tätä varten työlupaa. Päätös on kielteinen, sillä TE-toimiston mielestä myyjiä on saatavilla EU-alueen sisältä. Kun Irina ei saa tehdä töitä, on molempien pärjättävä Karin kirvesmiehen palkalla. Yhdessä he ovat silti päättäneet asua. Irina on sitten valituksen käsittelyyn asti Suomessa luvattomasti.

Arvoisa puhemies! Käsittelyssämme on aloite, jossa ehdotetaan saatavuusharkinnan poistamista ulkomaalaislaista. Jos kolmannen maan kansalainen haluaa työskennellä Suomessa, on hänen yleensä haettava työlupaa. Sen yhteydessä viranomaisen arvioi, onko EU- ja Eta-alueelta löydettävissä henkilöä kyseiseen työtehtävään. Tätä työlupaprosessin vaihetta kutsutaan saatavuusharkinnaksi.

Nykyisin saatavuusharkinnalla on enää vähäinen merkitys Suomen työvoiman säätelyssä. Suurin osa ulkomaalaisesta työvoimasta tulee EU-alueelta, eikä lupaa siksi tarvitse. Myös kolmannen maan kansalainen voi työllistyä ilman työlupaa, jos hänellä on jokin muu työntekoon oikeuttava oleskelulupa. Lisäksi saatavuusharkinta koskee vain suorittavan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 110/2017 vp

työn aloja, joissa niistäkin sen piiristä on eri puolilta Suomea poistettu esimerkiksi maatalousala, metalliala, siivousala, rakennusala sekä ravintola-ala.

Saatavuusharkinnan kautta kulkee siis vuosittain enää joitakin tuhansia työlupia. Toisaalta näissä kielteisten osapäätösten osuus on niin suuri, että saatavuusharkinnan piiriin kuuluva työntekijä ei voi suhtautua prosessiin läpihuutomenettelynä. Vaikka järjestelmän merkitys työmarkkinoille on vähäinen, yksittäisissä tapauksissa siitä voi muodostua vakavia ongelmia.

Arvoisa puhemies! Yrityksen on verraten helppo kiertää saatavuusharkinta, ja siksi työnantajapuolella sen hankaluus liittyy enemmän byrokraatiaan kuin työvoiman saatavuuteen. Tyypillisesti työlupia haetaan joko kausityövoimaa tarvitseville maatalousaloille tai palvelualoille, joissa rekrytointisyke lyö nopeasti. Kuukausien lupaprosessi sopii sen kanssa huonosti yhteen.

Työntekijän näkökulmasta saatavuusharkinta aiheuttaa sitten enemmänkin ongelmia. Se vaikeuttaa työpaikan vaihtamista tai useamman työn tekemistä silloinkin, kun työnantajalla on ilmeisiä vaikeuksia noudattaa asianmukaisia työehtoja. Saatavuusharkinta nakertaa myös työsuhdeturvaa. Tällainen tilanne syntyy, kun henkilö on alkujaan työllistynyt jollakin muulla lupatyypillä ja tämän umpeuduttua hakee työperäistä oleskelulupaa. Työnantaja veloitetaan silloin laittamaan työpaikka avoimeen hakuun sen osoittamiseksi, että siihen ei ole saatavissa EU- tai Eta-kansalaista. Näissä tilanteissa saatavuusharkinnan alkuperäinen tavoite kääntyy päinvastaiseksi. Sen sijaan, että se suojaisi jo täällä olevan työllistymistä, se asettaa kaikki EU- ja Eta-alueen työttömät täällä jo oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten edelle. Kyse ei ole aivan vähäisestä ilmiöstä, sillä kolmannes työlupahakemuksista jätetään Suomesta käsin.

Joissakin tilanteissa saatavuusharkinta estää ihmisiä hakeutumasta pois sietämättömistä olosuhteista. Näin on esimerkiksi silloin, jos henkilö sinnittelee väkivaltaisessa parisuhteessa, jotta ei riskeeraisi työpaikkaansa ja maassa oleskeluaan. Myös useissa työperäisen hyväksikäytön tai ihmiskaupan tapauksissa henkilöllä on ollut saatavuusharkinnan alainen työlupa.

Arvoisa puhemies! Lakialoitteen herättämässä keskustelussa saatavuusharkinnan poistamisen on pelätty johtavan työvoiman hallitsemattomaan ryntäykseen kolmansista maista. Mikään tiedossa oleva tosiseikka ei tue tätä uhkakuvaa. Ruotsissa saatavuusharkinta poistettiin kokonaan vuonna 2008. Uudistus lisäsi jonkin verran kolmansista maista tulevan työvoiman määrää, mutta ei merkittävästi. Myöskään Suomessa toteutetut saatavuusharkinnan osapoistot eivät ole aiheuttaneet muuttoaaltoja.

Työperäisen oleskeluluvan ehtona on, että hakijalla on jo Suomessa tiedossa sellainen työnantaja, joka on halukas selvittämään TE-toimistolle työsuhteen ehtoja ja kykyään huolehtia työnantajan velvoitteista. Yrittäjät eivät suosi tätä hidasta ja ennakoivalvottua kanavaa, kun työvoimaa on saatavissa EU- ja Eta-alueelta ilman vastaavia kitkatekijöitä. Siksi ulkomaalaisten työvoiman määrän kannalta oleelliset päätökset tehtiin Suomen EU-jäsenyyden yhteydessä.

Toinen keskeinen argumentti saatavuusharkinnan säilyttämisen puolesta on väite, että sen poisto lisäisi laitonta lupakauppaa ja työvoiman hyväksikäyttöä. Tässä yhteydessä on jälleen viitattu Ruotsin kokemuksiin, valitettavan virheellisesti. Tiedetään, että Ruotsissa esiintyy työvoiman hyväksikäyttöä, alipalkkausta ja lupakauppaa ja että ulkomaalainen työvoima on näiden suhteen erityisen haavoittuvassa asemassa. Ilmiö on todellinen, hyvin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 110/2017 vp

dokumentoitu ja valitettavan yleinen myös suomalaisilla työmarkkinoilla. Sen sijaan ei ole näyttöä siitä, että saatavuusharkinnan poisto olisi lisännyt tai syventänyt näitä ongelmia.

Aloitteessa oletetaan, että laillisten vaihtoehtojen lisääntyminen vaikuttaa juuri päinvastaiseen suuntaan. Kaiken työehtojen valvonnan taustalla on työntekijän riittävä autonomia. Viranomaisvalvonnalla voidaan kyllä tarkastaa paperit, mutta käteismaksuista tai työaikakirjanpidon ulkopuolisista työtunneista voi yleensä kertoa vain työntekijä. Tyypillisesti ulkomaalaiset työntekijät uskaltavat kertoa hyväksikäytöstä vasta, kun ovat varmistaneet uuden työpaikan. Työlupa sallii kuitenkin uuden työn ainoastaan alalta, jolle se on alkujaan myönnetty. Jos ala on pieni tai sen työnantajat tuntevat hyvin toisensa, voi työpaikan vaihtaminen olla vaikeaa. Uuden työpaikan hankkiminen joltakin toiselta alalta taas edellyttää koko työlupaprosessin uusimista, ja lopputulos on saatavuusharkinnan vuoksi epävarma. Näin työ- ja oleskelulupajärjestelmästä tulee keskeinen ulkomaalaisen työntekijän neuvotteluasemaa ja vaihtoehtoja määrittävä tekijä. Työn ja oleskelun ehdollistamisella tuotetaan liian mukautuvaa, liian paljon suostuvaa työvoimaa. Samalla kasvatetaan harmaita työmarkkinoita.

Arvoisa puhemies! Entäpä jos saatavuusharkintaa ei olisikaan, miten se muuttaisi esimerkkihenkilöidemme elämää?

Natcha sai uuden työpaikan toisen sukulaisensa kampaamosta. Kun toimeentulo ja sitä kautta maahan jääminen oli turvattu, hän uskaltui lopulta paikalliseen ammattiliittoon kysymään apua palkkojen perintään. Juttu etenee viranomaistutkintaan.

Alejandro työskentelee nyt lähihoitajana, johon hänellä on koulutuskin. Lapset ovat Suomessa. Perheensä elättääkseen Alejandron on jatkettava työpäivän jälkeen vielä siivoamaan toimistoja, ja usein hän on hyvin väsynyt. Tärkeintä kuitenkin on, että he saavat olla yhdessä.

Irina on nyt töissä lankonsa kaupassa. Hänen ja Karin avioliittoa punnitaan pian hallinto-oikeudessa, ja he uskovat näytön tällä kertaa riittävän. Irina on nimittäin raskaana.

Saatavuusharkinta ei ole mikään ilkeän noidan kirous, jonka rautessa kaikki ongelmat kaikkoavat. Aivan varmasti Suomen työmarkkinoilla esiintyy kohtuuttomia tilanteita vielä huomennakin. Aivan varmasti tehtävää paremman elämän ja työelämän puolesta riittää edelleen. Oleellista kuitenkin on, tuottaako saatavuusharkinnan poisto parannuksen vai heikennyksen nykytilanteeseen, ja aloitteen väite on, että parannuksen.

Arvoisa puhemies! Esitän, että aloite lähetetään työ- ja tasa-arvovaliokuntaan. Koska aloitteessa on monta puolta ja näkökulmaa, olemme sopineet aloitteen toisen allekirjoittajan Juhana Vartiaisen kanssa, että myös hän käyttää esittelypuheenvuoron.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Varsinaisia esittelypuheenvuoroja ei ole kuin yksi, mutta otamme vielä edustaja Vartiaisen puheenvuoron ja sen jälkeen menemme debattiin.

19.41 Juhana Vartiainen kok: Arvoisa puhemies! Puheena oleva aloitteemme on ilahduttavalla tavalla kerännyt kannatusta poliittisen kentän kaikista osista. [Leena Meri: Ei kaikista!] Esitämme siis sitä, että työtarjoituksen saanut tai työsopimuksen solminut työntekijä voisi pääsääntöisesti saada työ- ja oleskeluluvan, jos ei mikään erityinen syy sitä estä ja työsuhteen ehdot ovat työlaainsäädännön ja työehtosopimusten mukaiset.

Tässä aloitteessa lyövät kättä humanit hyvän sydämen perustelut ja taloudellisen hyödyn perustelut. Suomesta poistetaan tällä hetkellä ihmisiä, jotka mielellään tänne jäisivät ja joiden elämä kotimaassaan on verrattomasti turvattomampaa kuin Suomessa. Lisäksi he

Pöytäkirjan asiakohta PTK 110/2017 vp

saattavat olla työsuhteessa ja suomalaisella työpaikallaan arvostettuja ja tuottavia työntekijöitä. Miksi ihmeessä heidät silti poistetaan maasta? Joissakin tapauksissa siis siksi, että maassa arvioidaan olevan saman alan työttömiä, joista kukaan ei kuitenkaan ole yrityksen näkökulmasta ollut parempi kuin puheena oleva ulkomaalainen. Tämä on siis perusteluna surkea, koska työnantaja kuitenkin on jo arvioinut, että kyseessä oleva maahanmuuttaja on kyseiseen tehtävään parhaiten soveltuva henkilö, eihän hän muuten olisi saanut työtarjouta tai työsopimusta.

Lisäksi koko ajatus siitä, että yksi työllistytvä jotenkin vie toisen työtilaisuuden, on nurinkurinen ja talouspolitiikassa muuten hylätty ajat sitten. Jos uusien ihmisten ilmaantuminen työmarkkinoille heikentäisi niillä jo toimivien asemaa, meillä olisi syytä surkutella väestönkasvuakin, koska se polkee palkkoja ja sotkee työmarkkinoita. Oikeasti ei tietenkään näin ole. Kun työvoima kasvaa, talous laajenee ja skaalautuu ylöspäin. Taloustieteessä on laajasti tutkittu maahanmuuton vaikutuksia kohdemaan palkkoihin ja työehtoihin. Yleinen ja hyväksytty tulos on, että suuretkin maahanmuuton lisäykset näkyvät työmarkkinoilla vain mitättömän vähän, jos ollenkaan, ja silloinkin tilapäisesti. Tämä on taloustieteen valossa luontevaa: markkinataloudessa ihmisten palkat määräytyvät heidän tuottavuutensa perusteella, eikä uusien tulokkaiden ilmaantuminen tietenkään heikennä työmarkkinoilla jo olevien tuottavuutta.

Lisäksi, kuten Anna Kontula tässä vakuuttavasti suurella sydämellään ja lujalla järjellä perusteli, mahdollisuus työluvan saamiseen ja sen jatkamiseen parantaa yleensä asianomaisen itsensä eli tulokkaan asemaa. Kuten Anna kuvasi, Suomessa saattaa työskennellä siirtolainen, tänne tullut, jonka maassaolo on sidottu juuri nykyiseen työsuhteeseen ja joka ei sen vuoksi uskalla miettiä toista työpaikkaa, vaikka työnantaja kohtelisi huonostikin. Työsuhteeseen sidottu työ- ja oleskelulupa tekee tällaisen ihmisen osan paljon paremmaksi. Jokainen voi ajatella tätä asiaa omalta kohdaltaan. Koettakaa kuvitella itsenne toisen maan työmarkkinoille: olisitteko mieluummin sellaisessa tilanteessa, että saatte helposti työluvan ja voitte laillisesti tehdä työtä, vai ettekö?

Aloitetta on vastustettu poliittisen ja ammatillisen työväenliikkeen piirissä, ja kysymys selvästi jakaa työväenpuolueita. En halua leimata ketään, ja olen äärimmäisen iloinen, että vasemmistopuolueista on lähdetty kohtuullisen laajasti mukaan tähän aloitteeseen. Mutta apeaksi vetää jossain määrin se, miten kauas ainakin jotkin työväenliikkeen osat ovat tässä asiassa loitonneet työväenliikkeen alkuperäisestä solidaarisuudesta ja kaikkien köyhien veljeydestä. Sosialistinen internationaalihan oli työläisten solidaarisuuden liike. Se pyrki parantamaan köyhien asemaa kaikkialla mutta ei sulkemaan ketään pois. Tässä veljeyden ja sisaruuden liikkeessä kaikki olivat arvokkaita. Ovatko nykyiset työväenliikkeet liian kaukana tästä lähtökohdasta? Unohtavatko ne antaa arvoa sille, mitä tulokas itse haluaa ja toivoo? Annetaanko arvoa sille, mikä on tulokkaan, maahanmuuttajan, hyvinvointi? Heikin ovat ihmisiä, ja jos joku täältä on saanut työpaikan ja haluaa tänne tulla, se on määritelmän mukaan hänen itsensä arvioimana hänen paras vaihtoehtonsa. Kun päättäjät, ammattiliitot ja täällä jo olevat kysyvät, miten paljon siirtolaisia niin sanotusti "tarvitaan", voi kysyä, ketkä tässä tarvitsevat. Myös tulokas on ihminen, jolla on ihmisarvo, tarpeita ja hyväksyttävä halu parantaa omaa asemaansa — ihminen, jonka hyvinvoinnin toivomme paranevan.

Nämä työväenliikkeen arvot olivat alun perin myös kristillisiä arvoja. Jos uskallan Raamattua ulkomaistista siteerata, eikö siellä sanota jotain sentapaista, että ei ole kreikkalaista

Pöytäkirjan asiakohta PTK 110/2017 vp

ja juutalaista, ei herraa eikä orjaa, olemme kaikki samaa Jeesuksessa Kristuksessa? Toivotaan, ettei Euroopassa koskaan unohdeta näitä lähtökohtia.

Mutta myös taloushyötyperustelut tukevat tätä aloitetta. On suomalaisten yritysten ja kansantalouden etu, että yritykset voivat käyttää koko maailman työvoimaa omana rekrytointivarastonaan. Oikeastaan sen parempaa lähtökohtaa emme voi Suomen taloudelle antaa. Tätä puoltaa nyt erityisesti se, että olemme tulossa työvoimapulan aikaan ja laajoissa osissa maata, niin maaseudulla kuin kaupungeissa, on suuria vaikeuksia löytää soveliaista työvoimaa. Enemmän kuin ymmärretään, teollisuus ja maaseudun puutarhayritykset ovat riippuvaisia ulkomaisesta työvoimasta. Ulkomainen rekrytointi ei syrjäytä suomalaista, ja on turha pelätä, että se jotenkin menisi suomalaisten rekrytoinnin edelle. Sehän on joka tapauksessa korkean kynnyksen takana, se maksaa, ja sen edessä on kielellisiä ja kulttuurisia muureja. Olemme niin ikään kuulleet, että esimerkiksi rakennustyömailla ei kyetä riittävästi valvomaan työehtojen kohtuullisuutta, mutta jos näin on jo nyt, ei saatavuusharkinnasta luopuminen tietenkään ole tässä se vaaratekijä. Oikeasti, jos on näin, on jo nyt parannettava työlainsäädännön toimeenpanoa ihan riippumatta saatavuusharkinnasta. Ja jos harkinnasta luopuminen edistää parempaa valvontaa, se kohentaa jo nytkin työmarkkinoilla olevien tilannetta.

Arvoisa puhemies! Kuluneisuuden uhallakin on myös syytä mainita Ruotsin esimerkki. Vastaava uudistus astui Ruotsissa voimaan vuoden 2007 alusta. Ruotsissa saa siis myös EU- ja Eta-alueen ulkopuolelta tuleva työluvan pääsääntöisesti aina, kun työsuhteen edellytykset ovat kunnossa. Uudistuksen jälkeen EU- ja Eta-alueen ulkopuolelta tulevan rekrytoinnin vuotuinen määrä kohosi Ruotsissa jonkin verran, 6 000 hengestä suurimmillaan noin 20 000 henkeen vuodessa. Sen jälkeen määrä on vaihdellut ja ollut monena vuonna myös tätä alempana. Merkittävä osa tulijoista on ollut esimerkiksi maatalouden työntekijöitä ja kausityöntekijöitä, mutta mukana on ollut merkittävä määrä it-osaajia, jotka ovat myös perustaneet yrityksiä. Työllisyys on kasvanut Ruotsissa hyvin, ja palkat ovat nousseet enemmän kuin meillä, eivät vähemmän kuin meillä. Uudistus on joissain tapauksissa edellyttänyt tehokkaampaa valvontaa, ja jonkin verran nähtiinkin väärinkäytöksiä uudistuksen jälkeisinä vuosina. Niihin on kuitenkin puututtu, mikä on järkevää. Emmehän me kiellä polkupyöräilyäkään sen vuoksi, että joku joskus ajaa punaisia päin tai ilman kypärää.

Tällaiset määrät, joita naapurimaassa nähtiin, eivät mullistaneet työmarkkinoita, mutta ne ovat tukeneet naapurimaan hyvää työllisyyskasvua läpi taantuman. Ruotsin työllisyys on kasvanut joka ikisenä vuonna vuoden 2008 jälkeen. Kasvua ovat siivittäneet pääosin muut syyt, mutta vapaa rekrytointi on omalta osaltaan tukenut sitä. Ruotsin teollisuusyritysten edustajilla on selvästi se näkemys, että maan kilpailukykyä ja talouskasvua edistää mahdollisuus käyttää koko maailman osaamisvarantoja hyödyllisesti, ja aivan varmasti sama pätee myös Suomessa. Ruotsin sosiaalidemokraattisen pääministerin Löfvenin johtama hallitus onkin kuluvana vuonna arvioinut nykyisen vapaamman työperäisen maahanmuuton järjestelmää. Ruotsin valtioneuvoston tarkastajat laativat tätä varten raportin, ja Ruotsin demarihallitus päätti tämän selvityksen pohjalta pitää uudistuksen voimassa.

Arvoisa puhemies! Lopuksi korostan, että aloite on päivänselvästi osa työmarkkinapolitiikkaa. Sisäministeriö ja hallintovaliokunta käsittelevät yleisesti maahanmuuton ja oleskelulupien asioita, varsinkin koska laaja työperäinen maahanmuutto on meillä skandinaavisiin naapureihimme verrattuna kohtuullisen uusi asia. Silti miltei kaikki tämän aloitteen olennaiset näkökohdat liittyvät työmarkkinoihin. Siksi on päivänselvää, että tämän aloit-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 110/2017 vp

teen käsittely kuuluu asiallisesti työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle, ja siksi kannatan Anna Kontulan tästä asiasta tekemää esitystä. — Kiitos.

Puhemies Maria Lohela: Nyt on mahdollista käyttää vastauspuheenvuoroja, joitakin pyyntöjä tänne on tullutkin. Pyydän ilmoittautumaan. — Ensimmäisenä edustaja Paatero.

19.51 **Sirpa Paatero sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Sosiaalidemokraatit tukevat työperäistä maahanmuuttoa mutta niin, että se on hallittua. Tarvitsemme lisää osaajia, meillä on nykyiset hyvät käytännöt. Mielenkiintoinen keskustelu täällä on vertailu Ruotsiin, koska Ruotsi on Euroopan unionin maista ainoa — ainoa — jossa tämä muutos on tehty niin, että saatavuusharkinta on poistettu. Kaikissa muissa 27 maassa saatavuusharkinta on yhä edelleen olemassa. Vierailimme viime viikolla Japanissa, missä saatavuusharkinta on todella tiukkaa, mutta sinnekin halutaan osaajia. Meillä on juuri hallintovaliokunnassa käyty kausityölaki, joka mahdollistaa matkailuun ja maataloilille kausityöntekijöiden tulemisen. Siinä samalla käytiin ict-osaajien tulemisen helpottaminen tänne. Me tarvitsemme työntekijöitä, mutta samoilla työehdoilla ja samoilla palkoilla. Koska nykyinenkään järjestelmä valvonnasta ei toimi, niin emme halua romuttaa tätä.

19.52 **Anna Kontula vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nimenomaan hallitun maahanmuuton näkökulmasta on erittäin ongelmallista verrata tällä tavalla Ruotsia ja muita Länsi-Euroopan maita. Muissa Länsi-Euroopan maissa joku saatavuusharkintaan verrattava tarveharkintajärjestelmä on kyllä olemassa, mutta se ei suinkaan suojaa työmarkkinoita vaan se suojaa virallisia työmarkkinoita. Näissä kaikissa maissa on merkittävä harmaan työn sektori, jota pyörittävät paperittomat ihmiset. Maahanpääsy on helppoa, töihinpääsy on helppoa, mutta viralliset työmarkkinat on varattu pelkästään EU- ja Etäkansalaisille. Tämä ei ole semmoinen malli, josta Suomen kannattaa ottaa esimerkkiä nyt kun näitä ongelmia meillä ei vielä laajamittaisesti ole.

19.53 **Touko Aalto vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Työvoiman saatavuusharkinta vastaa huonosti niihin tavoitteisiin, joita varten se luotiin aikoinaan. Menettely pidentää entisestäänkin kallista ja byrokraattista työlupaprosessia. Työvoiman tarve on etenkin kaupunkiseuduilla nopeampi kuin viranomaisprosessit pystyvät takamaan. Näin työtä jää tekemättä ja verorahoja saamatta. Saatavuusharkinnan alainen työlupa ankkuroi ihmisen yhteen alaan ja usein yhteen työnantajaan, koska ihmisen oleskeluoikeus on siitä kiinni. Menettely asettaa ihmisiä eriarvoiseen asemaan ihmisen syntyperän perusteella. Sen takia olen hyvin harmissani, että hallitus ei pystynyt poistamaan työvoiman saatavuusharkintaa, mutta olen hyvin iloinen siitä, että kansanedustajat yli puoluerajojen ovat hallitusta kykenevämpiä tässä.

19.54 **Leena Meri ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Vartiainen iloitsi siitä, että kaikista puolueista on löydetty yhteisymmärrystä. Perussuomalaisista ei yksikään ole allekirjoittanut tätä. Meidän mielestämme tämä nykyinen tilanne, jossa on tiettyille aloille katsottu jo vapautuksia, on täysin riittävä, ja me voimme jatkaa näiden katsomista eteenpäinkin, ja sitä prosessia voidaan sujuvoittaa.

Kun kuuntelin näitä molempia alustuspuheita, kyllä tässä loisti se, keiden asiaa tässä ajetaan ja keitä nyt työllistetään. Kokoomus tietysti haluaisi mahdollisimman edullisesti työn-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 110/2017 vp

tekijöitä, ja sitten taas edustaja Kontulalla tuntuu olevan tämä, että saamme tänne mahdollisimman paljon maahanmuuttoa. Tässä erityisesti edustaja Vartiainen mukaan piti olla kauhean laaja sydän ynnä muuta, ja juu, varmasti näin, rakastetaan vaikka koko maailmaa, mutta me emme voi kuitenkaan elättää koko maailmaa. [Ozan Yanar: He elättävät itse itsensä!]

19.55 Juhana Vartiainen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässähän nimenomaan ei ole kysymys siitä, että elätettäisiin koko maailmaa. Meidän taloutemme ja julkistaloutemme hyötyisi suuremmasta työvoimasta. Kun täällä otettiin Ruotsi esiin, niin Ruotsihan nyt nimenomaan on ollut Euroopan ja maailman mittakaavassa loistava taloudellinen menestyjä siinä, missä Japani suljettujen työmarkkinoidensa vuoksi on viimeiset vuosikymmenet ollut todella sairas tapaus kansantaloutena.

Puhemies Maria Lohela: Muistutan edustajia, että kun puhutaan paikaltaan, niin tapana on nousta seisomaan puhuttaessa. [Juhana Vartiainen: Anteeksi!]

19.56 Tytti Tuppurainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keskustelu saatavuusharkinnasta kaipaa malttia ja mittasuhteisiin asettamista. Malttia tarvitaan, jotta emme sorru väriin mielikuviin emmekä ylilyönteihin, ja mittasuhteisiin asettamista tarvitaan, jotta näemme, minkä kokoinen asia tämä on Suomen työmarkkinoille.

Kun ajattelemme, että Suomessa työvoima on noin 2,7 miljoonaa ihmistä, 2,7 miljoonaa ihmistä, ja siihen suhteutetaan nämä saatavuusharkintatapaukset, joita esimerkiksi viime vuonna oli vain noin 8 000, joista tuhannesta oli kielteinen päätös, niin näemme, että tämä saatavuusharkinta ei millään muotoa ole Suomen työmarkkinoiden kannalta merkittävä tapaus sinänsä, joka muuttaisi työmarkkinoita jotenkin perustavalla tavalla toiseksi.

Sen sijaan, puhemies, yksittäisten tänne saapuneitten työntekijöitten kannalta tämä on merkittävä asia, ja saatavuusharkinta aiheuttaa riippuvuutta työnantajasta, aivan kuten edustaja Kontula avauspuheenvuorossaan hyvin kuvasi. Sen takia meidän on kehitettävä työmarkkinoita reilummiksi. Siihen kuuluu tämä saatavuusharkinnan poistaminen mutta myös työehtosopimusten [Puhemies koputtaa] ja lakien paremman valvonnan varmistaminen.

19.57 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Täällä edustaja Vartiainen siteerasi Raamattua, ja niin aika usein tapahtuu sen kontekstin ulkopuolella. Mutta ehkä se ydinsanoma oli kuitenkin siinä, että kaikki ovat samanarvoisia. Muistutan toisesta lauseesta, sillä työmies on palkkansa ansainnut. Itse ajattelen, että on todella tärkeää, että tässä, kun pohdimme tätä kysymystä, pystyisimme varmistumaan siitä, että kaikki tapahtuu hallitusti, ja todellakin myöskin pystymme varmistamaan sen, että niin työehdot kuin myöskin sitten palkka on se, mikä meillä on sopimuksissa sovittu. Siinä mielessä oikeastaan tässä edustaja Kontulan aloitteessa on tämä viimeinen kappale, jossa sanotaan, että "työehtojen viranomaisvalvonnalle on siten tässä yhteydessä erityisen vahvat perusteet", ja olenkin hivenen huolissani, onko meillä todellakin näin tämä tilanne. Omassa ryhmässäni useimmat edustajat ovat tämän allekirjoittaneet, ja itselleni on kuitenkin niin tärkeää, että tämä asia pysyy [Puhemies koputtaa] hallittuna, että vielä odottelen näitä, miten tästä asiasta käytävää keskustelua viedään eteenpäin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 110/2017 vp

19.58 **Jyrki Kasvi vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Työ luo työtä. Jokainen, joka tekee Suomessa työtä, työllistää suomalaisia, ja siksi jokainen Suomessa työllistytävä on arvokas siitä riippumatta, kummalta puolelta Eta-rajaa hän sattuu tulemaan. Työmarkkinat eivät ole mikään nollasummapeli vaan plussasummapeli. Ei Suomessa ole mitään ennalta määriteltyä määrää työpaikkoja vaan juuri niin monta kuin työlle löytyy kysyntää, ja sitä kysyntää luo työ. Kun Suomeen töihin muuttaminen on vaikeaa, se johtaa lähetettyjen työntekijöiden käyttöön, ja se, jos mikä, syö työtä suomalaisilta yrityksiltä. Esimerkiksi Länsimetron Koivusaaren työmaalla oli tekijöitä 35 eri maasta ja he veivät palkkansa mennessään. Ihmisten jako työmarkkinoilla kahteen kastiin vaikka maantieteen perusteella edistää harmaata taloutta ja altistaa työntekijät hyväksikäytölle. On meille suomalaisille kansallinen häpeä, että suomalaiset työnantajat ovat toimineet edustaja Kontulan kuvailemalla tavalla.

19.59 **Sami Savio ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Meri toikin jo yhden asian esille, mutta korostettakoon nyt vielä kerran, että yksikään perussuomalainen kansanedustaja ei ole allekirjoittanut tätä lakialoitetta. Valitettavasti kaikista muista eduskuntapuolueista aloitteen allekirjoittajia kuitenkin löytyi, molemmista hallituspuolueista aivan ylivoimainen enemmistö. Se on kyllä tavallisen suomalaisen työntekijän näkökulmasta erittäin valitettava havainto.

Tämän tarveharkinnan poiston tärkeyttä on perusteltu ja perusteltiin tänäänkin edustaja Vartiaisen toimesta työvoimapulalla. Kyseinen perustelu ei ole kestävä, sillä pätevä työntekijä saa Suomeen saapuessaan kyllä työluvan, jos alalla on todellakin työvoimasta pulaa ja paperit ovat kunnossa. Sitä vastoin harhautus siitä, että tarvitsisimme valtavasti työvoimaa EU- ja Eta-alueen ulkopuolelta, on loukkaavaa suomalaista työttömyydestä kärsivää työntekijää kohtaan. Vastaus työmarkkinoiden murrokseen ei ole saatavuusharkinnan poistaminen, [Puhemies koputtaa] vaan oikea koulutus suomalaisille.

20.00 **Silvia Modig vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tätä saatavuusharkinnasta lupomista voi perustella mielestäni monesta näkökulmasta, niin inhimillisestä kuin taloudellisesta.

Edelliselle puhujalle, edustaja Saviolle, haluan todeta, että jos on katsonut meidän väestöpyramidiamme, meidän huoltosuhdettamme, meidän syntyvyystilastojamme, on ilmiselvää, että meillä on tarve uusille veronmaksajille. Nyt saatavuusharkinta pahimmillaan johtaa siihen, että me käännytämme jo työllistyneitä ihmisiä, jotka ovat motivoituneita, hyviä työntekijöitä, jotka joku on halunnut palkata. Se ei ole tavallisen suomalaisen etu.

Mutta itselleni tässä painaa paljon myös tämä inhimillinen perustelu. Minusta suurin ongelma tässä on se, että pahimmillaan saatavuusharkinnan alainen työlupa asettaa työntekijän aivan kohtuuttomaan tilanteeseen suhteessa työnantajaan, kun työ- ja oleskelulupa on sidottu yhteen. Työn vaihtaminen on vaikeaa, ellei mahdotonta. Tämä asettaa nämä ihmiset hyvin haavoittuvaan asemaan ja altistaa heidät hyväksikäytölle. Useissa työperäisissä [Puhemies koputtaa] hyväksikäytön ja ihmiskaupan tapauksissa taustalla on nimenomaan saatavuusharkinnan alainen työlupa.

20.01 **Joona Räsänen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On todellakin nyt syytä laittaa tämä mittakaava oikeaksi. Kun katsotaan niin EU-, Eta- kuin OECD-maita, niin todella meillä on yksi esimerkki maasta, jossa saatavuusharkinta tai vastaava järjestel-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 110/2017 vp

mä on poistettu. Se on Ruotsi. Kaikissa muissa on joku järjestelmä, jolla kontrolloidaan rantakaista rekrytointia. Jos sitten ajatellaan näin, että Ruotsin esimerkki on niin tähdellisen tärkeä, että siihen haluttaisiin tarttua, niin kai se jossain muuallakin olisi tehty. Tai jos ongelmat siitä, että meillä on kahdet työmarkkinat, poistuisivat sillä, että poistettaisiin näistä kaikista maista saatavuusharkinta, niin se olisi luultavasti varmaan tehty.

Sitten kun katsotaan tätä vielä laajemmin, niin voidaan hyvin yksinkertaistaa se, että jos nyt tässä lähikauppa haluaa palkata myyjän, niin siinä tapauksessa luultavasti saatavuusharkinta sen estää. Jos taas viereinen pelifirma haluaa tänne erityisasiantuntijan, niin sen se saa kyllä tuoda ilman mitään kontrollia. [Puhemies koputtaa]

Tässä on hyvä laittaa mittasuhteet oikein. [Leena Meri: Hyvä puheenvuoro!]

20.03 **Silvia Modig vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin edustaja Räsäselle todeta, että sen jälkeen, kun EU:ssa päätettiin vapaasta liikkuvuudesta, niin jos työnantaja haluaa riistää ja haluaa hankkia halpatyövoimaa, se on hänelle nyt jo mahdollista. Eivät kai työnantajan velvollisuudet tai suomalaiset työehdot sillä poistu. Se on nyt jo mahdollista. Eivät työnantajan velvollisuudet häviä mihinkään, ja onneksi iso osa työnantajista ymmärtää sen, että hyvinvoivat, motivoituneet työntekijät ovat myös työnantajan etu ja sen takia työnantajan kannattaa pitää huolta työntekijöistään.

20.03 **Joona Räsänen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Juuri tähän asiaan, mihin edustaja Modig viittasi: Jos on niin, että tämä järjestelmä on niin hyvä kuin te nyt sanotte, niin kai se sitten muissakin maissa olisi tehty ja poistettu. Nimenomaan tässähän nyt puhutaan EU- ja Eta-alueen ulkopuolisesta rekrytoinnista, ja kun siinä on kaikissa muissakin maissa vastaava järjestelmä käytössä.

Monesti Suomessa pidetään Kanadaa esimerkiksi työperäisen maahanmuuton mallimaana. Minkälainen järjestelmä siellä on? Siellä on vielä tiukempi järjestelmä tämän osalta kuin Suomessa. Sitten kun aina sanotaan täällä Suomessa, että meidän järjestelmä olisi jotenkin todella konservatiivinen, niin sehän ei pidä paikkaansa, kun kansainvälisessä vertailussa Suomen työperäinen maahanmuuttojärjestelmä on sieltä liberaaleimmasta päästä. Tämä olisi nyt ainakin hyvä tässä keskustelussa tunnustaa, ettemme me elä missään tyhjiössä tämän asian kanssa. Suomessa on tehty fiksuja alakohtaisia poikkeuksia, joilla on nimenomaan vastattu siihen, että kun jollain alalla on työvoimapulaa, niin tänne kyllä ne osaajat saadaan.

20.04 **Anna Kontula vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten jo tuossa totesin, muissa maissa asia on ratkaistu toisella tavalla, nimittäin merkittäväällä, miljoonien paperittomien ihmisten harmaalla sektorilla. Se ei ole minusta hyvä ratkaisumalli. Mieluummin etsin ratkaisuja sieltä Ruotsin suunnasta.

Mitä tulee siihen, saako pätevä työntekijä aina työluvan: Viimeksi perjantaina annettiin tiedoksi tapaus Lahdesta, missä parkour-halliyrittäjä halusi palkata irakilaisen parkour-ohjaajan, joka oli ollut hänellä töissä jo vuoden verran mutta tarvitsi nyt työ lupaa. Ei saanut, koska paikkakunnalla on työttömiä liikunnanohjaajia, vaikka yhdelläkään työpaikkaa hakeneista liikunnanohjaajista ei ollut minkäänäkään kokemusta parkourista. Se yrittäjä joutuu palkkaamaan nyt tämän ihmisen tilalle jonkun Zumbaan erikoistuneen liikunnanohjaajan, [Naurua] ja tämä ihminen, joka on kunnollisesti sitä hommaa hoitanut jo vuoden, lä-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 110/2017 vp

hetetään takaisin Irakiin. Kuka tästä järjestelmästä hyötyy? Siis täydellinen lose-lose-lose-tilanne.

20.05 Ville Tavio ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oli tosiaan mukava huomata, että sosiaalidemokraateista löytyi tässä asiassa myös työvoiman, suomalaisen työntekijän puolta pitäviä edustajia. Tämän lakialoitteenhan oli allekirjoittanut myös usea sosiaalidemokraatti.

Tässä koko keskustelussa, mitä olen kuunnellut, menevät kyllä aivan sekaisin nämä maahanmuuttoideologiat ja se, mikä on työperäisen maahanmuuton rooli tässä. Useimmille tämä tuntuu olevan vain maahanmuuttoideologinen kysymys, kun puhutaan työperäisestä maahanmuutosta.

Ruotsi ei todellakaan ole mikään maahanmuuttopolitiikassaan onnistunut maa. Se on itse asiassa varmaan koko maailman maahanmuuttopolitiikassaan eniten epäonnistunut maa. Ihmettelen aika kovasti, että tekin, edustaja Modig, siinä sitä hehkutate. [Välihuuto] — No se oli edustaja Kontula sitten. Mutta tekin, edustaja Modig, veditte tähän Suomen väestöpyramidin ja huoltosuhteet ja nämä.

Eiköhän ne ihmiset kannattaisi ottaa Suomeen töihin silloin, kun ne työpaikat ovat avoinna ja olemassa, eikä etukäteen tänne makaamaan?

20.06 Ozan Yanar vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Meistä joka ikinen tietää sen asian, että Suomi ikääntyy ja jatkossa me tarvitsemme työtätekevää porukkaa ulkomailta. Meidän talous ei muuten selviä. Me kaikki tiedämme tämän, vaikka kuinka haluaisivat jotkut ihmiset täällä kieltää.

Tilanne on se, että meillä on ihmisiä, jotka ovat saaneet suomalaisen työpaikan ja ovat valmiita tekemään työtä tämän yhteiskunnan rakentamiseksi, mutta heidän työpaikansaantiaan vaikeutetaan ja pahimmassa tapauksessa estetään. Me menetämme siis paljon tarvitsamaamme työvoimaa, ja samalla suomalaiset yritykset menettävät työntekijän, jonka he tarvitsisivat omaan yritykseensä ja niiden menestymiseen. On siis luontevaa, että Suomi luopuu tästä saatavuusharkinnasta, joka vaikeuttaa sekä yrittäjien asiaa että Suomen talouden tulevaisuutta.

20.07 Merja Mäkisalo-Ropponen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Saatavuusharkinnasta ei mielestäni pidä kokonaan luopua, mutta siinä on kyllä kehitettäviä asioita, ja näitä asioita kyllä edustaja Kontula toi myöskin puheenvuorossaan esille.

Riskinä tämän saatavuusharkinnan kokonaan poistamisessa on se, että suomalaisia työntekijöitä korvataan jatkossa halvemmalla työvoimalla. Tästä on hyvä esimerkki Finnair, joka on palkannut Aasian-lennoille aasialaista vuokratyövoimaa, ja heitä on noin neljäsosa koko Finnairin matkustamohenkilökunnasta. Yhtiö uhkasi vuonna 2014 vaihtaa kaikkien kaukoreittikohteidensa suomalaisen henkilökunnan aasialaisiin, ellei palkkoja Suomessa tiputettaisi 20 prosenttia. [Leena Meri: Oho!] Saatavuusharkinnan poistaminen kyllä johtaisi helposti siihen tai riski olisi suuri, että suomalainen henkilökunta voitaisiin kokonaan korvata tällä halvemmalla työvoimalla.

20.08 Juhana Vartiainen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on paljon vedottu Ruotsin esimerkkiin. No, Ruotsihan on ollut monessa asiassa edelläkävijä, ja monessa asiassa on muissa maissa kauhisteltu edustaja Räsänen tavoin sitä, mitä kummal-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 110/2017 vp

lista Ruotsissa sitten on keksittykään — pitkät hiukset tai tasa-arvoinen avioliitto tai mitä lie. Tosiasia on kuitenkin, että Ruotsi on varmasti tässä asiassa edelläkävijä, ja Ruotsin liberaalia maahanmuuttoregiimiä voidaan todella pitää onnistuneena. Katsokaapa myös, uhkakuvien maalailijat, mitä on tapahtunut työttömyydelle ja palkoille: Ruotsissa palkat ovat nousseet nopeammin kuin Suomessa ja työttömyys on alempana ja on ollut koko ajan alempana. Jos nämä uhkakuvat olisivat totta, me emme havaitsisi tällaisia asioita.

20.09 Joonas Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun edustaja Vartiainen nosti jo esille tämän Ruotsi-esimerkin, niin otetaan kaksi esimerkkiä:

Toinen liittyy siihen, mitä monesti Ruotsissakin silloin 2008, kun laki vietiin läpi, sanottiin, että tavoitteena on nimenomaan houkuttaa osaajia. Ajateltiin, että edelleen se järjestelmä on kuitenkin kysyntävetoinen elikkä sitä osaamista, mitä Ruotsi tarvitsee, tulee. No, nyt kun katsotaan, minne se suurin tarjonta on tullut, niin kyllä se on tullut niille aloille, joilla jo ennestään oli tarjontaa, ja tämä on Ruotsissakin tunnustettu.

Toinen esimerkki liittyy siihen, mitä myös edustaja Vartiainen on monesti käyttänyt, että tällä saatavuusharkinnan poistamisella nyt jotenkin näitä lupakäsittelyaikoja pystytään nopeuttamaan merkittävästi. Miten Ruotsissa on käynyt? Ruotsissa käsittelyajat ovat pidentyneet. Minkä takia? Sen takia, että sinne on tehty uutta etukäteissäätelyä. Siinäkin mielessä voidaan ottaa tämä Ruotsi-esimerkki, että kun tästä asiasta puhutaan, niin on hyvä käydä kokonaan sitten tämä totuus läpi eikä niin, että jokainen meistä valikoi siitä vain sen kohdan, minkä haluaa.

20.10 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Juuri tämän haluaisinkin tietää, edustajat Räsänen, Vartiainen, jotka tunnette ruotsalaisia työmarkkinoita. Eli tähän ei todellakaan tarkoita sitä, että työ- ja oleskeluluvat poistuisivat, vaan tätä tullaan tarkastelemaan etukäteen elikkä sitä, miten työnantaja täyttää nämä velvoitteensa. Ja olisinkin tästä halunnut lisää kuulla, minkälainen järjestelmä Ruotsissa on, jotta voidaan pohtia sitä, onko työnantaja sellainen, että voidaan tietää, että se pystyy täyttämään nämä velvoitteensa, ja minkälaista historiaa sillä maata on, ja onko siellä jotain sanktiojärjestelmiä, eli tätä etukäteisvalvontaa.

Ja toisaalta sitten — kuten edustaja Kontula on tosiaan kirjannut sen tänne — tämä jälkikäteisvalvonta: Kun me tiedämme tänä päivänä, että meillä on työsuojelupiireissä tälläkin hetkellä aika lailla niukat ne resurssit, niin miten on ajateltu, että sitten tätä jälkikäteisvalvontaa pystyttäisiin tekemään? Kyllähän tässä hyvin oleellista on se, että ne ihmiset ovat tosiaankin samoilla ehdoilla ja samoilla palkoilla töissä kuin muutoin olisivat.

20.12 Juhana Vartiainen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aika yleinen käsitys, joka minun käsittääkseni on oikea, on se, että työnteon vähimmäisehdot pääosin ovat Ruotsissa hieman paremmat kuin Suomessa. Tämä saatavuusharkinnan poistaminen ei ole siis johtanut työehtojen polkemiseen. Ruotsin valtiontilintarkastajien raportissa todettiin tämä käsittelyaikojen piteneminen ja luotiin toimintasuunnitelma sille, miten niitä pyritään lyhentämään. Ruotsilla on hyvin toimintakykyinen poliittinen järjestelmä tässä.

Täällä on puhuttu myös siitä, että tämä saatavuusharkinnan poisto jotenkin avaisi työmarkkinat kaikille tulla. Näinhän ei ole, se vain luo toisenlaisen seulontamekanismin.

Ja vastauksena edustaja Essayahin kysymykseen: siis oleskelulupa ja työlupa edellyttävät, että kaikki työsuhteen edellytykset ovat kunnossa, laki, työehtosopimukset, ja sen li-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 110/2017 vp

säksi työpaikasta on myös ilmoitettava [Puhemies koputtaa] kansallisessa työnvälitysjärjestelmässä, määräaika, ennen kuin se täytetään... [Puhemies keskeyttää puheenvuoron puheajan ylityttyä]

20.13 Anna Kontula vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Silloin kun puhutaan Ruotsin ja Suomen käsittelyajoista, niin pitää muistaa, että ne järjestelmät ovat monilta osin hyvin erilaiset. Ne eivät ole vertailukelpoiset, tai ainakaan minä en pysty minuutin puheenvuorossa sitä vertailua tekemään, koska siinä on paljon erilaisia osia.

Mutta haluaisin kiinnittää huomiota siihen, kun täällä on puhuttu suomalaisen työntekijän puolustamisesta. Tämähän on propagandaväite jos mikä, koska saatavuusharkinnassa eivät asetu vastakkain suomalainen työntekijä ja kolmannen maan työntekijä vaan EU-, Eta-kansalaiset ja kolmansien maiden kansalaiset. Ja jos me ajattelemme, että meillä olisi joku yrittäjä, joka haluaa käyttää järjestelmää hyväkseen nimenomaan hankkimalla ulkomaalaisesta työvoimasta jotain hintakilpailuetua, niin hän tässä tilanteessa käyttäisi ehdottomasti romanialaisia työntekijöitä, ei suinkaan thaimaalaisia, nykyisessä tai tulevassa järjestelmässä, eikä ainakaan korvaisi niillä suomalaisia työntekijöitä.

20.14 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun tuli Ruotsista puhetta, niin katsoin tästä mediassa olleesta tiedosta, että Ruotsin hallitus on 2015 julkaissut selonteon, jonka mukaan Ruotsissa on tarveharkinnan myötä syntynyt maahanmuuttoväylä. Raportin mukaan noin 40 prosenttia muuttajista tulee aloille, joilla ei ole pulaa työväestä. Lisäksi 20 prosenttia tulee matalapalkkaisille aloille, joilla on jo ylitarjontaa. Eli ei tämä nyt ihan vaikuta siltä, että tämä toisi joitakin valtavia osajia, kuten joku edustaja toi puheenvuorossaan esille.

Vielä muistuttaisin, että meillähän on vapautettu esimerkiksi erityisasiantuntijat, nämä niin sanotut koodajat, tarveharkinnasta. Sitten meillä on Uudenmaan ely-keskus vapauttanut ravintolatyöntekijöitä ja siivoojia ja rakennusmiehiä. Me voimme tehdä tällaisia, jotka kestävät jonkin aikaa, kun se tarve on. Mutta meillähän on, hei, 275 000 työtöntä ja kohtaanto-ongelma. Onko se unohtunut?

20.15 Sirpa Paatero sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nämä edustaja Kontulan ja muittenkin kertomat yksittäiset tapaukset ovat todellakin surullisia ja valitettavia, ja sen takia ainakin me olemme myöskin yrittäneet hallintovaliokunnassa purkaa niitä. Niiden osalta esimerkiksi näitä pakkopalautuksia on lykätty siihen kohtaan, katsottu aikatauluista, voidaanko saada käsiteltyä ensin oleskelulupahakemus ynnä muuta — elikkä semmoiset tapaukset. Mutta tämä laki on aikanaan tehty siihen, että joillakin aloilla, joilla eitämättä Suomeen ei tarvitse tulla ulkomailta työvoimaa, sitä saataisiin suojattua. Kyse ei ole ollut silloin yksittäistapauksista, jotka ovat ehkä tulleet muilla syillä Suomeen, vaan isommasta määrästä samanaikaisesti joillekin aloille. Tästä syystä mielestäni saatavuusharkinta on paikallaan. Äsken esimerkki lentoemännistä, meillä on rakennusala, meillä on palvelualoja, vaikka ei Helsingin alueella, niin joillain muilla alueilla Suomessa, missä yhä edelleenkin haluaisin ajatella, että meillä suomalaisia työntekijöitä käytetään ensin.

20.16 Anna Kontula vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lakihan on alun perin tehty tilanteessa, jossa Suomen rajat oli suljettu. Sen jälkeen tuli EU-jäsenyys, sen jälkeen tuli Schengen, ja nyt me elämme aivan erilaisessa toimintaympäristössä kuin siihen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 110/2017 vp

aikaan, kun laki on tehty, eikä laki toimi tässä ympäristössä samalla lailla kuin mihinkä se alun perin tarkoitettiin.

Mitä tulee tähän Finnairin esimerkkiin, niin minusta se on hyvä esimerkki siitä, miksi saatavuusharkinta ei toimi, jos sen ajatuksena on jotenkin hillitä työnantajien palkkausta kolmansista maista. Finnair voi halutessaan vaihtaa koko matkustamohenkilöstönsä Aasian-lennoilla aasialaisiin saatavuusharkinnan alla. Myös ammattiliitossa tiedetään tämä, koska eivät he muuten olisi niihin palkanalennuksiin suostuneet. Ainoa suunta, johonka saatavuusharkinta ehkä jollakin lailla antaa suojaa, on USA ja Kanada, ja sielläkin se suojaa espanjalaisten ja kreikkalaisten työpaikkoja suhteessa usalaisten ja kanadalaisten työpaikkoihin, ei suinkaan suomalaisten työpaikkoja jotenkin erityisellä tavalla.

20.17 Ville Tavio ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Kontula ja edustaja Vartiainen, tässä on nimenomaan kyse suomalaisen työvoiman puolustamisesta. Työvoimaa tulee juuri sinne Ruotsiin, mitä te, edustaja Vartiainen, ihannoitte näiden numeroiden valossa. Sinne tulee nimenomaan työntekijöitä aloille, joilla ei ole pulaa työvoimasta, ja silloin ne ovat myös työttömien ruotsalaisten, sen Ruotsin työvoimareservin, työntekijöiltä pois. Se on hyvä, että, edustaja Kontula, tekin olette havahtunut siihen, että me olemme EU:n sisämarkkinoilla. Miksei tämä EU:n sisämarkkina, miksei tämä työvoiman saatavuus riitä? Ehkä meidän kannattaisi vaikka sitten soittaa Espanjaan ja pyytää sieltä tänne työntekijöitä, jos täällä on vasemmistoliiton mukaan niitä työpaikkoja niin hirveästi vapaina. Enemmän meidän kannattaisi harkita näiden kannustinloukkujen purkua, kun nämä eivät koske erityisasiantuntijoita, sitä työvoimaa, mitä Suomi tarvitsee. He ovat jo tämän saatavuusharkinnan ulkopuolella.

20.18 Juhana Vartiainen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa, niin kuin Suomessa yleensäkin, tulee valitettavasti voimakkaasti esiin se virhekesitys, että työpaikkojen määrä on vakio ja yksi työtillaisuus on toiselta pois. Se tulee esiin edustaja Paateron tai edustaja Tavion puheenvuoroissa siitä, missä ja millaista työvoimaa tarvitaan. Markkinatalous ei toimi niin. Ei ole mitään tarvetta, jonka jokin keskussuunnittelija määrää, vaan kun ihmisiä tulee työmarkkinoille, markkinatalous yleensä toimii joustavasti ja he työllistyvät. Jos talous toimisi niin kuin täällä edustaja Tavio kuvaa, niin silloinhan Ruotsissa pitäisi olla laajaa ja laajempaa työttömyyttä kuin Suomessa. Todellisuudessa asia on juuri päinvastoin. Olisin paljon mieluummin työtön Ruotsin työmarkkinoilla, jossa minulla on parempi mahdollisuus saada työpaikka kuin Suomen työmarkkinoilla.

20.19 Anna Kontula vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Miksi EU- ja Eta-laajuiset työmarkkinat eivät riitä? Siksi, että meillä on täällä Suomessa tuhansia ihmisiä, jotka elävät täällä, jotka työskentelevät täällä, joilla ehkä on Suomen kansalaisia omina lapsinaan, jotka joutuvat mahdottomiin tilanteisiin tämän saatavuusharkinnan kanssa joka viikko, lähes joka päivä, tässä maassa. Minä en tavoittele Suomeen enemmän ulkomaalaisia työntekijöitä. Minua ei kiinnosta, tuleeko ulkomailta paljon vai vähän työntekijöitä, kunhan niitä tulee sopivasti. Minä tavoittelen mahdollisimman reiluja työmarkkinoita Suomeen, ja se on suomalaisen, se on EU-kansalaisen ja se on kolmansista maista tulevan työntekijän etu. Silloin, kun laivassa on vuoto pohjassa, keskitytään paikkaamaan sitä eikä kuurata kantta, ja siitä on nimenomaan saatavuusharkinnan poistossa kyse.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 110/2017 vp

20.20 **Ozan Yanar vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Jatkaisin edustaja Kontulan puheenvuoroa ja toisin esille, että suuri ongelma on juuri se, että tällä hetkellä vakituinenkaan työpaikka ei ole varma tae saada työntekijän oleskelulupaa, ja tämä tilanteessa, kun me tarvitsemme työntekijöitä. Eli vaikka työpaikka olisi hankittuna, ihminen valittu tiettyyn tehtävään ja halukas tarttumaan työhön, ei byrokratian tulisi tätä asiaa hidastaa.

Tämä nykytilahan toimii osin alkuperäistä tarkoitusta vastaan. Se asettaa mekaanisesti vaikkapa jopa jokaisen romanialaisen ja kreikkalaisen työttömän kolmansien maiden kansalaisten edelle ja vaikka työluvan hankkija olisi siis oleskellut Suomessa vuosia. Tämä on myös iso ongelma. Ehkä perussuomalaisissakin kannattaisi perehtyä tähän asiaan, ennen kuin alkaa kommentoimaan.

20.21 **Sami Savio ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Vartiainen vetosi äsken Ruotsin menneeseen talouskasvuun eräänä perusteena saatavuusharkinnan poistamiselle Suomessa. No, edustaja Vartiainen nyt sitten jättää kuitenkin tietoisesti, uskon, huomioimatta sen, että Ruotsin olosuhteet ovat kuitenkin monelta osin täysin erilaiset kuin Suomessa. Ruotsilla on muun muassa edelleen oma valuutta, jonka se aika tiukan kansanäänestyksen jälkeen päätti jättää viime vuosikymmenellä käyttöön. Sitä vastoin Suomi on tosiaan yhteisvaluutassa, ja me joudumme täällä sitten sopeutumaan niihin olosuhteisiin, jotka meillä on, Ruotsi voi kelluttaa valuuttaansa.

Kun edustaja Vartiainen tässä äsken vetosi joustoihin, niin asiahan on niin, että Suomessa heikkenevän työllisyystilanteen vallitessa todennäköisesti jouduttaisiin polkemaan osin työehtoja ja tämä koskisi varsinkin niitä työntekijöitä, jotka eivät tunne oikeuksiaan, käytännössä siis ulkomaalaisia.

20.22 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tarvitsemme tulevaisuudessakin lisää työperäisiä maahanmuuttajia ja tarvitsemme siis aktiivisen suunnitelman koulutetun ja osaavan työvoiman tähän maahan saamiseksi. Meille on todellakin tulossa myös työvoimapula.

On kuitenkin hyvä muistaa, ettei saatavuusharkinta koske asiantuntijatyötä, johtotehtäviä, tietotekniikka-alaa eli ei siis oikeastaan suurinta osaa työstä. Viranomaisten mukaan noin 25—30 prosenttia Suomessa työskentelevistä ulkomaalaisista on sen piirissä ja lisäksi saatavuusharkinnasta on mahdollisuus myös alueellisesti luopua. Eli saatavuusharkinta ei tule esteeksi, jos työvoimaa ei ole todellakaan saatavissa.

Mutta, arvoisa puhemies, saatavuusharkinta on myös yksi väline, jolla voidaan tarkastella sitä, maksaako työnantaja palkan ja miten hän hoitaa veronsa ja muut velvollisuutensa, eli tämä puoli tässä keskustelussa on myöskin tärkeä muistaa.

20.24 **Leena Meri ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuossa aikaisemmin edustaja Vartiainen totesi, että Ruotsin kasvu johtuu pääasiassa muista syistä mutta tämä tarveharkinnan poisto on tietyllä tavalla yksi lisätekiä, ja nyt äskeisessä puheenvuorossa te kovasti ripititte edustaja Taviota siitä, että hän ei tunne tätä Ruotsin tilannetta ja sitä, mistä kaikesta tämä johtuukaan. Eli kannattaa nyt muistaa sitten olla johdonmukainen.

Mutta koska minä en ole taloustieteilijä, niin vetoan talousprofessori, emeritusprofessori Viréniin, joka on 12.10.2017 Uudessa Suomessa todennut, että tämä näkemys siitä, että tämä ei johtaisi palkkadumppaukseen, ei ole hänen mielestään kestävä, ja hän nimen-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 110/2017 vp

omaan ottaa kantaa tähän teidän lakialoitteeseenne. Hän näkee vaarana nimenomaan työehtosopimusten noudattamatta jättämisen ja sen, että palkat laskevat ja niin sanottua halpatuontia työntekijöiden osalta on.

Vetoan nyt sitten tähän taloustieteilijään, kun tuntuu, ettei täällä voi puhua joidenkin edustajien mielestä ilman, että on riittävä koulutusta siihen.

20.25 Joonas Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuossa aikaisemmassa puheenvuorossani on jäänyt muutama asia sanomatta.

Ensimmäinen oli tämä viittaus edustaja Kasville, joka joutui sitten poistumaan, mutta kun hän otti tämän Länsimetro-esimerkin, niin se on siinä mielessä kyllä huono esimerkki tähän tilanteeseen, kun Uudellamaalla rakennuspuoli on vapautettu tästä saatavuusharkinnasta. Eli se ei kyllä nyt siellä ollut ongelma tässä tilanteessa.

No, sitten tähän Ruotsin malliin ja siihen, miten siellä etukäteiskontrolli tehdään. Suomessahan on käytössä tämä osapäätöskäytäntö, eli meillä ensimmäisen päätöksen tekee TE-toimisto, joka katsoo saatavuusharkintaa ja myös työnantajan edellytyksiä toimia työnantajana, ja sitten Migri täällä tekee sen oleskelulupapäätöksen. Ruotsissahan tätä TE-toimistovaihetta ei ole, vaan paikallisessa Migrissä tehdään myös nämä muut tarkistukset, ja se on yksi syy, minkä takia siellä myös sitten käsittelyajat ovat pidentyneet, koska ammattitaitoa paikallisessa maahanmuuttovirastossa ei niin paljoa ole. Joka tapauksessa kannattaa todella muistaa, että kun katsotaan näitä alakohtaisia ja aluekohtaisia poikkeuksia, niin kyllä ne nyt aika hyvin vastaavat [Puhemies koputtaa] siihen tilanteeseen, mihin meillä työntekijöiden tarvetta on.

20.26 Ville Tavio ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Vartiainen, suokaa minun oikaista yksi pieni väärinymmärrys tuosta puheenvuorostanne, mikä teillä oli. En minä väittänyt, että työmarkkinat toimivat täydellisesti Suomessa. Tuskin tekään väitätte, että työmarkkinat toimivat täydellisesti Ruotsissa. Kieltämättä teidän olette profiloitunut näissä työmarkkinakysymyksissä, ja niistä selvästi teillä on paljon osaamista, mutta tässä saatavuusharkinta-asiassa ei valitettavasti taida olla kuitenkaan aivan yhtä paljon kuin perussuomalaisien kansanedustajilla. Nimittäin kyllä työpaikat syntyvät kysynnän mukaan ja tarjonnan mukaan sitten työvoima, työntekijät, allokoituvat niille työpaikoille, siihen hintatasoon, joka on poliittisten päätösten summa. Teidänkin soisi vähän pohtivan sitä, miten protektionistisia nykyvaltiot itse asiassa kuitenkin ovat. Eiväthän mitkään järjestelmät ole sillä tavoin avoimia. Ei Suomenkaan järjestelmä ole täysin avoin, kuten eivät muutkaan järjestelmät, mutta tämä on myös vähän valtiofilosofinen kysymys.

Puhemies Maria Lohela: Ja vielä yksi vastauspuheenvuoropyyntö ennen kuin mennään listaa eteenpäin.

20.27 Silvia Modig vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä puhutaan siitä, että nyt on kyse suomalaisten puolustamisesta ulkomaalaisilta työntekijöiltä, mutta kun tässä ei ole kyse siitä. EU:n alueella on jo vapaa liikkuvuus. Tässä on kyse EU- ja Eta-alueen työntekijöistä ja sen ulkopuolisen alueen työntekijöiden absurdista erosta.

Rakennusalalla on luovuttu saatavuusharkinnasta eikä ole nähty valtavaa ryntäystä kolmansista maista, vaikka työpaikkoja olisi tarjolla, ja millään niistä aloista, joilla on luovuttu saatavuusharkinnasta, ei ole nähty syytä pohtia sen uudelleen käyttöön ottamista.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 110/2017 vp

Saatavuusharkinta ei poista kaikkia ongelmia, mutta ei se myöskään romahduta meidän nykytilaamme. Työehdot ja työntekijöiden oikeudet eivät häviä yhtään mihinkään. Viranomaisten kuuluu niitä kaikissa tilanteissa valvoa. Toivottavasti tämä keskustelu voisi nyt tuoda yhteisymmärryksen siitä, että viranomaisvalvonnan resurssit pitää tuoda tarvittavalle tasolle.

20.28 Tytti Tuppurainen sd: Arvoisa puhemies! Yhteiskunnallisessa keskustelussa on tavanomaista, että puhujat kiinnittävät aiheeseensa näkemyksen, jonka mukaan elämme suuren muutoksen ja murroksen aikaa. Suuri suunnanmuutos tekee näkemyksestä paremman kertomuksen. Ei ole ihme, että oikeat, todelliset muutokset saattavat jäädä vaille huomiota.

Elämme murroksen aikaa, suunnanmuutoksen aikaa. Yli 70 vuotta sitten maailmassa alkoi kansainvälistymisen ja globalisaation kehitys. Kaupan ja pääomaliikkeiden vapautuminen alkoi ensin kehittyneiden markkinatalousmaiden välillä ja laajeni 1980-luvulla globaaliksi. Kuten odottaa sopii, myös aineellinen vauraus ja hyvinvointi laajenivat samassa järjestyksessä. Tämä on erikoisen selvää niissä maissa, jotka ovat olleet rohkeimmin mukana globalisaatiossa yhtä hyvin Kiinassa, Koreassa kuin Suomessakin. Elämme murroksen aikaa. Viimeisten 10 vuoden aikana maailman kehityksen suunta ei ole enää ollut selkeä. Rajoja vaaditaan kiinni tavaroilta, palveluilta, pääomilta ja ihmisiltä. Tässä murroskohdassa emme tiedä, mihin suuntaan menemme.

Arvoisa puhemies! Ihmisten liikkuvuus on ollut aina erityisen herkkä aihe. On siksi ymmärrettävää, että edustaja Anna Kontulan ja meidän yli sadan muun allekirjoittajan lakialoite työvoiman saatavuusharkinnan poistamisesta herättää keskustelua ja vastustustakin. Aloitteen ensimmäisten allekirjoittajien joukossa olevana haluan sanoa, ettei ole Suomen edun mukaista eikä meidän toimintatapamme mukaista esittää rajat kiinni -vaatimusta. Olemme avoin yhteiskunta, jolle kansainvälinen yhteistyö on välttämättömyys. On järkevää edetä varovasti kohti vapaampaa liikkuvuutta, Suomen tulevan työvoiman tarpeen tukemista hallitulla maahanmuutolla. Tässä aloitteessa on kysymys varovaisesta etenemisestä.

Suomen työllisen työvoiman määrä on pyöreästi noin 2,5 miljoonaa. Työsuhteita sijaisuudet ja lomituksukset mukaan lukien solmitaan satojatuhansia, saatavuusharkinnan tulokseksi on hylätty alun toistatuhatta hakemusta. Aloitteen toteutumisella ei olisi edes Suomen ulkopuolisen työvoiman määrälle suurta vaikutusta. Me olemme osa 500 miljoonan ihmisen unionia, jonka sisällä liikkuvuus on jo vapaata. Meillä on parhaimmillaan yksittäisellä työmaalla ollut EU-kansalaisia työssä määrä, joka vertautuu tuohon harkinnalla hylättyjen joukkoon. Lisäksi meillä on lupaharkinnasta vapautettu aloja, jotka vetävät jo nyt suuren määrän EU:n ulkopuolista työvoimaa.

Arvoisa puhemies! Rajat kiinni -vaatimus ei ole oikea tapa torjua työelämän ongelmia. Oikea tapa on huolehtia siitä, että kaikilla on samat säännöt. Meidän on turvattava suomalaisille reilut lain mukaiset ja työehtosopimusten mukaiset työehdot ja työolot. Meidän on turvattava ne EU-kansalaisille ja EU:n ulkopuolelta tuleville. Siihen tarvitaan riittäviä viranomaisresursseja ja siihen tarvitaan ammattiyhdistysliikettä. Ammattiyhdistysliikkeelle tarvitaan kanneoikeus.

Aloitteen vastustajat viittaavat ylimalkaisesti Ruotsin kokemuksiin huonona esimerkkinä. On siksi syytä tuoda esiin tosiasioita ja maltillisia tulkintoja siitä, mitä Ruotsissa on saatavuusharkinnan poiston jälkeen tapahtunut. Tosiasia on, että työperäinen maahanmuutto

Pöytäkirjan asiakohta PTK 110/2017 vp

ei ole merkittävästi kasvanut. Tosiasia on, että mitään palkka-alennusmyyntiä ei ole käynnistynyt. Tosiasia on, että Ruotsin kansalaisten työllisyysaste on paljon meitä korkeammalla. Maltillinen tulkinta siitä, että viranomaisten tietoon on tullut enemmän väärinkäytöksiä, on seuraava: Vapaa järjestelmä antaa työntekijöille uskallusta valittaa viranomaisille. Heitä ei enää uhkaa karkotus, jos työalaa joutuu vaihtamaan. Tapauksia on enemmän, mutta se ei todista, että ongelmat olisivat karanneet käsistä.

On myös todettava se, että Ruotsin järjestelmä on jokseenkin sellainen, että sillä on vähemmän keinoja torjua väärinkäsityksiä, koska yleissitovia työehtosopimuksia ei ole eikä maassaololuvan myöntämisen yhteydessä tehdä työehtojen ennakkotarkistusta, kuten tässä lakialoitteessa edelleen edellytetään Suomessa tehtäväksi.

Arvoisa puhemies! Totesin, että vapaa järjestelmä tarvitsee vahvaa ammattiyhdistysliikettä. Sanon, että ammattiyhdistysliike tarvitsee Suomessa työtä tekevien maahanmuuttajien luottamusta. Tarvitsemme vapaata ja reilua työelämää kaikille. Meidän on huolehdittava siitä, ettei Suomea ja maailmaa hyödyttänyt globalisaatiokehityksen suunta muutu. Yhdessäkään asiassa ei saa antaa periksi. [Juhana Vartiainen: Loistava puheenvuoro!]

20.33 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Syksyn mittaan ja tänäänkin täällä salissa on käyty hyvinkin vilkasta keskustelua ulkomaalaisen työnvoiman saatavuusharkinnasta, jota siis sovelletaan EU- ja Eta-alueen ulkopuoliseen työperäiseen maahanmuuttoon. Aihe on totta kai tärkeä, mutta valitettavasti tähänastisessa julkisessa keskustelussa ovat puolin ja toisin menneet välillä kyllä puurot ja vellit sekaisin. Toivoisinkin, että me tässä salissa kykenisimme tosiasiat tunnustavaan keskusteluun, jossa huomioimme toistemme näkökannat ja pystyisimme myös pohtimaan niitä etenemissuuntia, joilla nykyistä järjestelmää voimme kehittää. Uskoisin, että tämä olisi kaikkien tahto. Tästä aiheesta voi perustellusti olla montaa mieltä, ja on hienoa, että nämä asiat käydään seikkaperäisesti läpi.

Ehkä kuitenkin aloitan toteamalla muutaman yleisemmän huomion lainsäädännöstä ja sen määrittelyistä liittyen maahanmuuttoon.

Humanitäärisellä maahanmuutolla haettavan oleskeluluvan kriteeri on siis hakijan suojelun tarve, mutta vastaavasti työperäisessä maahanmuutossa oleskeluluvan kriteeri on se, että hakijan odotetaan hyödyttävän Suomea taloudellisesti. On vahvasti sanottu, mutta näin meidän lainsäädäntömme on rakennettu. Humanitäärisen maahanmuuton tarkoituksena on nimenomaan hakijan tarve, työperäisen maahanmuuton näkökulma lähtee aina siitä kohdemaan tarpeesta. Näin meillä on lainsäädäntö rakennettu, ja se on uskallettava todeta.

Näitä kahta maahanmuuttotyyppiä ei pitäisi sekoittaa keskenään, vaan ne tulee pitää erillään. Hakijan etu ei siis koskaan voi yksin olla riittävä peruste työperäiselle maahanmuutolle, vaan on ajateltava myös kohdemaan työmarkkinoiden ja kansantalouden tarpeita. Tätä taustaa vasten on aivan perusteltua, että yhteiskunta sääntelee EU- ja Eta-alueen ulkopuolista työvoiman rekrytointia.

Helposti unohtamme tässä keskustelussa todella sen tosiasian, että kansainvälisessä viitekehityksessä Suomen saatavuusharkintajärjestelmä ei ole mitenkään poikkeuksellinen. Käytännössä kaikki EU-, Eta- ja OECD-maat sääntelevät ulkomaista työperäistä maahanmuuttoa saatavuusharkinnalla tai sitä vastaavilla muilla menettelyillä. Merkille pantavaa on myös se, että muiden maiden käytänteet ovat tässä asiassa keskimäärin jopa Suomen nykyisiä käytänteitä tiukempia, ja Suomen linja on siis liberaalimmasta päästä.

Ruotsi on todella äsken mainituista EU-, Eta- ja OECD-maista ainoana luopunut saatavuusharkinnasta. Tästäkin syystä keskustelussa saatavuusharkinnan poistamisesta ei Suo-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 110/2017 vp

men vertailukohteeksi kannattaisi aina asettaa Ruotsia, joka todella vuonna 2008 toteutti työlupauudistuksen, minkä seurauksena saatavuusharkinta sieltä poistettaisiin. On ehkä tässä yhteydessä myös hyvä muistaa se tausta, jossa Ruotsi oman järjestelmänsä muutti. Siellähän lainsäädäntö oli siis 2008 tiukempi kuin Suomen lainsäädäntö oli tai on tällä hetkellä. Eli he tulivat siis tiukemmasta lainsäädännöstä liberaalimpaan.

Suuri ero esimerkiksi, kun verrataan Suomen ja Ruotsin käytänteitä, on se, että kun meillä työntekijän oleskelulupa on pääsääntöisesti alakohtainen, Ruotsissa ja monissa muissakin maissa hyvin paljon käytetään työpaikka-, työnantajaperusteista lupaa. Jokainen ymmärtää, että tällä on myös merkitystä esimerkiksi työntekijän neuvotteluasemalle, mistä täällä on paljon puhuttu. Ja todella, saatavuusharkinta on hyvä asettaa oikeisiin mittasuhteisiin paitsi kansainvälisellä myös kansallisella tasolla.

Tosiasiallisesti saatavuusharkinta viime vuoden osalta koski noin 8 000:ta EU- ja Eta-alueen ulkopuolista työntekijää ja heidän osaltaan hyväksymisprosentti oli 82 prosenttia. Voidaan siis todeta, että saatavuusharkinnasta huolimatta suurin osa Suomeen töihin haluavista, keille täältä työtarjous on tullut, pääsevät Suomeen töihin saatavuusharkinnasta huolimatta. Saatavuusharkinnan tarkoituksenahan tässä ei ole todellakaan estää kaikkea maahanmuuttoa, vaan se on yksi etukäteisvalvonnan keino. Se on keino tehdä hallittua maahanmuuttoa, ja sen takia se on hyvä pitää edelleen voimassa, ja kun me tiedämme, että meillä on erilaisia alueita, eri aloja, joilla tarvitaan poikkeuksia, niitä tässä järjestelmässä on pystytty hyvin kehittämään.

Sitten tätä puhetta kotimaisen tai EU- ja Eta-alueen sisäpuolisen työvoiman suosimisesta en lähde sen enempää tässä käymään läpi, mutta on aivan päivänselvää, että Suomessa meidän ensisijainen tehtävämme on luoda edellytykset sille, että täällä maassa jo olevat työttömät työnhakijat pääsisivät töihin. Näinhän toimii jokainen kansallisvaltio. Ensisijaisesti meidän tehtävämme on täällä luoda edellytykset sille, että jokainen jo täällä oleva pääsisi työn syrjään kiinni. Tämä on ihan rehellistä tunnustaa.

On hyvä myös tässä yhteydessä todeta, että todella tämä työperäisen maahanmuuton etukäteisvalvonta, jossa siis yhtenä osana tämä saatavuusharkinta on, tulee myös huomattavasti halvemmaksi ja helpommaksi kuin sitten sen valvonnan tekeminen aina jälkikäteen — tässäkin keskustelussa on paljon puhuttu, että resursseja jouduttaisiin sinne jälkikäteisvalvontaan paljon panemaan. Tämä myös on huomattu Ruotsissa, missä todella 2012 lainsäädäntöä on uudistettu ja on tuotu uusia etukäteisvalvonnan muotoja, koska siellä on todettu, että kuitenkin väärinkäytöksiä on esiintynyt.

Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa saatavuusharkinnasta on myös monesti virheellisesti annettu se kuva, että tämä jotenkin estäisi esimerkiksi asiantuntijoiden saamisen Suomeen. Panin merkille, että viimeksi tänään valtiovarainministeri Orpo oli antanut haastattelun, jossa hän totesi, että hän kannattaa saatavuusharkinnan poistamista, koska hän haluaa asiantuntijoita Suomeen. Tällä hetkellähän tilanne jo on se, että esimerkiksi erityisasiantuntijan oleskeluluvassa ei ole tätä saatavuusharkintaa, ja voikin todella todeta — otetaan tämä esimerkki — että jos lähikauppa haluaa myyjän, niin sitä luultavasti saatavuusharkinta koskee, jollei sillä alueella sitä ole poistettu, mutta jos todella viereinen pelifirma haluaa erityisasiantuntijaksi vaikka koodarin, niin se kyllä onnistuu. Sitä saatavuusharkinta ei koske. Toivottavasti ainakin tämä muistettaisiin, kun tästä asiasta puhutaan.

Mutta, arvoisa puhemies, on paikallaan myös todeta tähän loppuun niitä asioita, mitä meidän pitäisi kyllä kehittää:

Pöytäkirjan asiakohta PTK 110/2017 vp

On aivan selvää, että Suomi tarvitsee työperäistä maahanmuuttoa jatkossa. Työperäinen maahanmuutto on kasvanut, ja se on ihan ymmärrettävää, koska huoltosuhteemme on mitä on ja me tarvitsemme tänne uusia käsipareja. Nyt keskeisimmät kehityskohteet liittyvät oleskelulupien käsittelyaikoihin, ja näitä voidaan lyhentää esimerkiksi panostamalla resursseja viranomaistoimintaan mutta myös huolehtimalla sen oleskeluluvan hakumenettelyn selkeydestä, koska suurimmat ajalliset kestot tulevat siitä, niin kuin humanitääriselläänkin puolella, että hakemuksessa hakija ei ole ilmoittanut kaikkia niitä tietoja, joita viranomaiset täällä tarvitsevat. Niitä sitten etsitään kissojen ja koirien kanssa, ja tähän menee aikaa.

Sitten tämä kysymys, minkä aloitteen allekirjoittajat ovat ihan oikeutetusti nostaneet esille, että miten täällä jo olevien ihmisten osalta tämä toimii. Heidän osaltaan on aivan selvää, että keskiöön nousee oleskelulupakäytänteiden päivittäminen, kuten esimerkiksi erityisasiantuntijan ensimmäisen oleskeluluvan määräajan pidentäminen vuodesta kahteen, mitä hallitus esitti niin kutsutun startup-oleskeluluvan yhteydessä ja jolla juuri päästään siihen, että vähän järkeistetään näitä oleskelulupakäytänteitä. Eli kun ennen on annettu vuoden määräaikainen lupa, nyt annetaan suoraan kahden. Tai esimerkiksi niissä tilanteissa, mihin edustaja Paatero täällä viittasi, jos on henkilö, joka on saanut kielteisen turvapaikkapäätöksen ja hakee nyt oleskelulupaa työn perusteella, niin poliisi, ennen kuin lähtee toteuttamaan näitä palautuksia, odottaa sen aikaa, että Migristä saadaan tieto, miten siinä oleskelulupapäätöksessä käy. Ne ovat aivan järkeviä uudistuksia ja näitä kannattaa jatkaa ja myös hakea enemmän uusia avauksia siihen, miten näitä väärinkäytöksiä myöskin pystyttäisiin nykyisen järjestelmän puitteissa ehkäisemään.

Täällä on monta sanontaa tänäkin iltana kuultu, ja sanoisin tähän loppuun, että jos autosta on rengas rikki, niin kyllähän me vaihdamme sen renkaan, emme koko autoa. Joten pidetään saatavuusharkinta, mutta kehitetään järjestelmää nykyisestä. — Kiitoksia.

20.44 Silvia Modig vas: Arvoisa rouva puhemies! Minun mielestäni saatavuusharkinta ei ole se koko auto. Se on juuri se mittasuhte tässä kysymyksessä. Saatavuusharkinnasta luopuminen ei muuta kaikkea paremmaksi. Se ei paranna kaikkea muualta tulevien työntekijöiden asemassa, se ei poista kaikkea hyväksikäyttöä työmarkkinoilta kuin salaman iskusta, mutta ei se myöskään yksinään romuta nykyistä järjestelmää. Se ei romuta työehtoja eikä palkkoja. Reilut ja toimivat työmarkkinat koostuvat monesta tekijästä, ja kaikissa tilanteissa on viranomaisilla velvollisuus valvoa työsuhteiden laatua ja työehtojen noudattamista. Eikä saatavuusharkinnasta luopuminen poista työnantajan velvollisuuksia työntekijöitä kohtaan, voi sanoa jopa päinvastoin.

Pahimmillaan saatavuusharkinta johtaa tilanteeseen, jossa työntekijä on kohtuuttomalla tavalla riippuvainen työnantajastaan, koska se sitoo oleskeluoikeuden työntekijän tavalla, joka luo työnantajalle mahdollisuuden kontrolloida henkilön oleskelua, kun oleskelu on työsuhteesta riippuvaista. Myös työpaikan vaihtaminen toiselle alalle on hankalaa, ellei mahdotonta. Se, että työmarkkinoillamme on henkilöitä, jotka ovat hyväksikäytettyjä, ei millään muotoa edistä reiluja suomalaisia työmarkkinoita. Useissa työperäisen hyväksikäytön ja ihmiskaupan tapauksissa henkilöllä on ollut nimenomaan saatavuusharkinnan alainen työlupa. Tilanne on kohtuuton työntekijöillä, mutta se asettaa myös kohtuuttomia vaatimuksia yrittäjille selvittää työvoiman saatavuutta.

Saatavuusharkinta näyttäytyy erityisen ongelmallisena sellaisten kolmansien maiden työntekijöiden kannalta, jotka ovat jo työskennelleet Suomessa pitkään. Hankalan järjes-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 110/2017 vp

telmän takia meiltä käännytetään työssä käyviä ihmisiä, veronmaksajia, jotka ovat haluttuja ja hyviä työntekijöitä. Puheiden tasolla on yli puoluerajojen kannatettu työperäistä maahanmuuttoa. Sen tarve on selvä jokaiselle, joka on edes vilkaissut meidän väestöpyramidiamme, huoltosuhdettamme tai syntyvyytilastojamme. Uusien veronmaksajien tarve on ilmeinen. Toki työvoimaa on tarjolla myös EU- ja Eta-alueen sisällä, mutta pahimmillaan saatavuusharkinta estää meitä pitämästä Suomen työmarkkinoilla niitä kaikkein halutuimpia ja motivoituneimpia työntekijöitä.

Myös turvapaikanhakijoilla on oikeus työskentelyyn jo prosessin aikana, mikä onkin pelkästään järkevää jo kotoutumisen kannalta. Jo työllistyneiden turvapaikanhakijoiden käännyttämisessä jäykkien prosessien vuoksi ei ole päätä eikä häntää, ei inhimillisesti eikä taloudellisesti. Työperäinen maahanmuutto on järkevä, humaani, turvallinen ja hallittu maahanmuuton väylä.

On esitetty huoli siitä, että poistamalla saatavuusharkinta niin sanottu palkkadumppaus yleistyy. Käytännössä palkkadumppaus on ollut mahdollista jo nyt, kun on säädetty työvoiman vapaasta liikkuvuudesta EU-alueella. Jos työnantaja haluaa riistää työntekijöitään ja hankkia alipalkattua halpatyövoimaa, on se valitettavasti jo nyt mahdollista. Onneksi valtaosa työnantajista ymmärtää, että menestyksen salaisuus on hyvinvoivissa ja motivoituneissa työntekijöissä. On työnantajan etu pitää huolta työntekijöistään.

Saatavuusharkinnasta on jo nyt luovuttu useilla aloilla: maatalousalalla, metallialalla, ravintola-alalla ja täällä Uudellamaalla rakennusalaalla. Millään näillä aloilla ei ole ollut nähtävissä ryntäystä kolmansista maista tai massiivista työntekijöiden rekrytointia kolmansista maista. Millään näistä aloista, joilla harkinnasta on luovuttu, ei ole myöskään katsottu tarpeelliseksi pohtia tarvetta ottaa se uudestaan käyttöön.

Arvoisa puhemies! Riippumatta siitä, mitä eduskunta päättää saatavuusharkinnan suhteen, on tärkeää, että jatkamme työtä sen eteen, että työehtoja noudatetaan ja työvoiman neuvotteluasema paranee sekä hyväksikäyttö työmarkkinoilla vähenee. Tällaisia keinoja ovat muun muassa työehtojen valvonnan tehostaminen ja viranomaisresurssien lisääminen, luottamusmiesten tiedonsaannin lisääminen, ryhmäkanneoikeus järjestöille, yhdistyksille ja ammattiliitoille, alipalkkauksen kriminalisointi, tilaajavastuulain parantaminen niin, että se ehkäisee paremmin työntekijöiden hyväksikäyttöä, alipalkkausta ja ihmiskauppaa, maahanmuuttajien kielikoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen parantaminen ja näiden kahden yhdistäminen sekä palkkatuen määrärahojen kasvattaminen ja sen kehittäminen niin, että se tukee paremmin maahanmuuttajien työllistymistä. Näitä työntekijöiden oikeuksia parantavia ehdotuksia on edistettävä riippumatta saatavuusharkinnan kohtalosta, ja niin vasemmistoliitto tekee.

20.48 Sirpa Paatero sd: Arvoisa rouva puhemies! EU- ja Eta-alueiden ulkopuolelta tulevien työntekijöiden tarpeen arviointi on myös tulevaisuudessa tarpeellinen lainkohta, jonka olemassaoloa on tänä iltana eri tavoin mietitty poistettavaksi. Mielenkiintoista on jotenkin, että tässä on kaksi eri perustetta: toinen on täällä jo olevat, jotka ovat työpaikan löytäneet, ja toinen on se, että saataisiin muualtapäin. Muistan filippiiniläiset sairaanhoitajat ja muut keskustelut, jotka on tähän saliin joskus aikanaan tuotu, jolloin oltaisiin tuomassa kymmeniä ja satoja ihmisiä joillekin aloille ilman tämmöistä kriteeristöä.

Tämä lakimuutos on ulkomaalaislakiin, ja äsken käytiin hieman keskustelua siitä, mikä valiokunta se on, kenen tontille tämä kuuluu. Niin kauan kuin ulkomaalaislaki kuuluu hallintovaliokunnan rooteliin, niin on varmaan tässä sekä että, työelämä- ja tasa-arvovalio-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 110/2017 vp

kunta mutta myöskin hallintovaliokunta ovat sitten ne valiokunnat, jotka tätä asiaa käsittelevät. Tarvitaanko joskus tulevaisuudessa erillinen vai ovatko nämä työasiat kaikki sitten ulkomaalaislain sisällä, se on keskustelu, mitä me olemme käyneet hallintovaliokunnassa, eli olisiko oikeasti tarpeen erottaa nämä kaksi asiaa. Nykyisestä ulkomaalaislaista on tulossa aika massiivinen, kun siellä on sisällä kaikennäköiset asiat, mitkä mitenkään liittyvät ulkomaalaisten ihmisten asioihin.

Meillä tänään saatiin valmiiksi samaisessa hallintovaliokunnassa tämä kausityöntekijöitten laki, josta keskusteluun liittyi myöskin tämä saatavuusharkintakysymys, mutta siihen ei tehty, edes siihen mietintöön, minkäänäköistä liikkua siihen suuntaan. Siellä maatalouteen ja matkailuun erityisesti EU-direktiivin kautta tulee helpotuksia, ja kävimme läpi myöskin sen käytännön, miten heidän osaltaan riippuen siitä työpätkän pituudesta Suomen sosiaaliturvajärjestelmät ja muut sitten istuvat, ja siellä oli varsin selkeät ohjeet. Toisena osana siihen samaan lakipakettiin liittyivät nämä ict-osaajat, jotka ovat pääasiassa saman työnantajan palveluksessa mutta siirtyvät maasta toiseen, ja heidän osaltaan myöskin tämä helpotus tuli.

Kaksi viikkoa sitten tässä salissa oli startup-yritysten osalta helpotuksia oleskelulupaan niin, että arvio siitä yrityksestä tulee sitten Tekesin kautta, ja näin myöskin pidemmän ajan elikkä vuoden oleskeluluvan sijaan kahden vuoden luvan voisi saada kertapäätöksellä. Meillä alueellisista poikkeuksista on puhuttu tänään jo täällä näiden alakohtaisten poikkeusten lisäksi, ja se on peruste puolesta sekä vastaan. Alueellisina poikkeuksina, kun tiedetään, että joillakin alueilla ei löydy joihinkin ammatteihin riittävästi tekijöitä, on hyvä helpottaa näissä kohdin. Mutta toisinpäin on alueellisia perusteita, minkä takia on hyvä pitää saatavuusharkinta paikallaan.

Sitten se kysymys siitä, onko tämä paljon vai vähän. TEMin tilastojen mukaan meillä on tämän kaiken arviolta läpikäynyt noin 8 000 ihmistä vuodessa, joista tällainen mietintä on tehty, onko siinä saatavuusharkintaa ja mitä sille tapahtuu. Jos meillä ei olisi tätä lakia, niin siinä tapauksessa varmaan tulisi nähtäväksi, mikä määrä ihmisiä sitten tätä kautta tulisi käsiteltäväksi. Ruotsiin vertaus on mielenkiintoinen — siellä on saatavuusharkinta poistettu, mutta eihän siellä kaikkea kontrollia ole poistettu. Yhä edelleenkin sieltä haetaan kuitenkin sitä oleskelulupaa, vaikka ei ole tätä saatavuusharkintaa. Ja niin kuin äsken oli puhetta, tästä syystä Ruotsissa käsittelyajat ovat pidentyneet eivätkä lyhentyneet, niin kuin oli kai tarkoitus alun perin.

Viittasin debattipuheenvuorossa Japaniin, jossa kävimme katsomassa tilannetta, ja siellä on myöskin tavoitteena saada osaajia ja tukea työperäistä maahanmuuttoa. Siellä työvoiman tarve on eittämättä vielä suurempi kuin täällä Suomessa, koska siellä kymmeniä miljoonia ihmisiä poistuu työmarkkinoilta, mutta siellä on erityisesti otettu tavoitteeksi lisätä työllisyyttä niin, että naisten ja nuorten ja ikäihmisten työllisyys paranee, ja ensin sillä keinolla. Voisin ajatella, että meillä Suomessakin on tälläkin puolella jonkun verran vielä tehtävää, ja kun katson hallitusta, niin perhevapaajärjestelmän uudistaminen on päässyt nyt jo työryhmävaiheeseen, vaikka olisin toivonut, että perhevapaajärjestelmän uudistaminen olisi jo tässä kohtaa päätöksenteossa, jotenka siitä voitaisiin oikeasti saada jotain hyötyä tähän meillekin.

Joissakin keskusteluissa — ei tänään — on tähän otettu mukaan myöskin marjanpoimijat. Marjanpoimijat eivät liity saatavuusharkintaan eivätkä tähän arviointiin mitenkään, siinäkin kohtaa eroamme Ruotsista. Ruotsissa nämä marjanpoimijat, jotka lennätetään Suomeen, tai Ruotsiin tässä tapauksessa, ovat työsuhteisia mutta Suomessa eivät, jotenka hei-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 110/2017 vp

dän työehtojensa parantaminen ja valvonta toteutuu muuta kautta, tämän valitettavan heikosti resursoidun työehtojen valvonnan kautta. Meillä tähän valvontaan kausityöntekijöiden osalta tulee tämmöinen etukäteisvalvonta, ja jo siinä kohtaa myöskin hallintovaliokunnassa kysyimme, riittääkö se ja riittävätkö resurssit. On tietysti hyvä ja tarpeellista, jos niissäkin tapauksissa on sekä—että, elikkä on etukäteisvalvonta, jossa tarkistetaan, minkälainen työpaikka se on, minkälaiset työehdot siellä on, minkälaista palkkaa maksetaan, onko verorästejä ynnä muuta, ja sen jälkeen niitä kohtia voidaan erityisesti tarkistaa sitten, kun työntekijä on paikalla, miten ne on pystytty toteuttamaan.

Sanon vielä kerran, että sosiaalidemokraatit tukevat työperäistä maahanmuuttoa. Minun mielestäni on ollut erittäin arvokasta, että Euroopan sisällä työntekijät voivat liikkua. Äskeisestä Länsimetro-keskustelusta: siinä ei todellakaan saatavuusharkintaa ollut, mutta siellä on ehkä enemmän kuitenkin lähetettyjä työntekijöitä. Eli näitä erilaisia malleja meillä on.

Mutta kaiken tämän jälkeen toivoisin, kun näistä työehdoista viikoittain joudutaan lukemaan lehdistöstä, että meillä olisi ammattiyhdistysliikkeellä kanneoikeus ja meillä olisi riittävät resurssit työsuojelun puolella, työsuojelutarkastajilla, käydä läpi näitä työpaikkoja ja niihin liittyviä ongelmia.

20.56 Ville Tavio ps: Arvoisa puhemies! Saatavuusharkinnan poiston esittäminen, kuten tässä lakialoitteessa esitetään, on täysin epäisänmaallista politiikkaa. Tässä nähdään konkreettisesti, miksi Suomen kansallisvaltio on kriisissä. On todella surullista, että eduskunnan enemmistö on valmis ajamaan ensisijaisesti ulkomaalaisen duunarin etua. Tämä lakialoite on yksi Suomi 100 -vuoden surullisimmista näytöksistä. Sitä kuvastaa varmasti osaltaan sekin, että tämän on tosiaan eduskunnan enemmistö allekirjoittanut, mutta paikalla on perussuomalaisen eduskuntaryhmästä edustajia ja sitten muista ryhmistä vain muutamia.

Olen tullut siihen lopputulokseen, että Kansallisen Kokoomuksen nimi voitaisiin muuttaa Ylikansalliseksi Kokoomukseksi, sillä sitähan se on. Valitettavasti yksikään kokoomuslainen ei ollut salissa kuulemassa tätä viestiäni heille. Ei keskustalaisiakaan ole valitettavasti kuulemassa, mutta päädyin myös siihen, että Suomen Keskustan nimeksi sopisi ehkä paremmin Globaali Keskusta. Se nyt ei yllätä siis yhtään, että vihervasemmisto on tämän järjettömän aloitteen takana.

Miten eduskunnan enemmistö voi sitten olla sitä mieltä, että Suomen kannattaa houkuttella ja avata rajat, avata kaikki portit, duunareille EU:n ulkopuolelta, ympäri maailman? Siis nykyisinkin kysynnän ja tarjonnan laki toimii tässä työvoiman tarpeessa. Poistetaan vain kannustinloukut. Ja kiinnitän huomiota siihen, että painon pitäisi olla siinä, että saada suomalaisten, omat työttömät töihin.

Saatavuusharkinnan olemassaolo ei estä työvoiman liikkumista Suomeen nykyisellään. Kysynnän ja tarjonnan laki toimii jo. Ei nykyinen työ- ja oleskelulupalainsäädäntö ole esteenä. Suomessa on olemassa erillinen oleskelulupa erityisasiantuntijoille eli sellaisten alojen asiantuntijoille, joita Suomessa oikeasti tarvitaan. Olen kyllä joutunut nyt tämän aloitteen suuren allekirjoittajamäärän johdosta pohtimaan, tietääkö oikeasti enemmistökansanedustaja, millainen meidän olemassa oleva työlupajärjestelmämme jo on. Mahtavatko nämä allekirjoittajat ymmärtää oikeasti, minkä katastrofaalisen lakialoitteen menivät allekirjoittamaan?

Erityisasiantuntijan työluvan kriteerinä on nykyisin korkeakoulututkinto, josta varmasti voidaan joustaa, mutta kuitenkin vähintään 3 000 euron kuukausipalkka on se kriteeri.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 110/2017 vp

Miksi ihmeessä Suomeen kannattaisi edes houkutellessa muunlaista siirtotyövoimaa EU:n ulkopuolelta? Meillä on jo EU täynnä työttömiä, [Anna Kontulan välihuuto] jos ette ole huomanneet. Vasemmistoliitto ei ole ainakaan huomannut. Miksette pyydä enemmän vaikka työministeriä soittamaan Espanjaan, että "nyt kuljetetaan ne teidän työttömänne Suomeen", kun täällä on mielestänne työtä niin paljon tarjolla, huutava pula työntekijöistä, näistä alle 3 000 euroa tienaavista. [Ozan Yanarin välihuuto] Miksette keskity oman kansan hyvinvointiin ja työttömien kannustamiseen töihin?

Arvoisa puhemies! Huomatkaa, että taloustieteellisesti kaikki maailman valtiot ovat hyvin protektionistisia, muuten ne eivät olisi valtioita. Jos rajat aukaistaisiin — kuten sosiaalidemokraattien edustaja Tuppurainen tuossa saarnasi siihen suuntaan, että rajat auki, ja vasemmistosta olen vasemmistoliitoltakin kuullut usein vaadittavan tällaista järjestämyyttä — niin kyllä, jos oikeasti olisivat ihan 100-prosenttisen konkreettisesti rajat auki, niin johan vaikka kiinalaiset työntekijät voisivat korvata suuren osan Suomen työvoimasta. Tuo rajat auki -huuhaa, se on juuri sitä aivan totaalista huuhaata.

Miettikää nyt kysynnän ja tarjonnan lakia ja sitten kenen etua te täällä ajatte, suomalaisten vai näiden Euroopan ulkopuolisten kansojen. Tämän saatavuusharkinnan poiston ajaminen kaiken maailman verukkeisiin ja tarinoihin vedoten, se on kyllä poliittisesti todella kiero. Ehdottakaa enemmän vaikka, että laitetaan pystyyn ohjelma, jossa 10 000 venäläistä työntekijää haetaan Suomeen — kyllä sieltä sekatyömiehiä löytyy tänne Suomeenkin. Minä en tätä ehdota enkä kannata, mutta voisin olettaa, että te tekisitte vaikka tämmöisen esityksen sitten enemmän kuin sen, että kokonaan poistetaan saatavuusharkinta.

Huomatkaa myös, että Ruotsi ei ole Venäjän naapurimaa, kuten Suomi on. Ruotsin maahanmuuttopolitiikkaa on muutenkin aika katastrofaalista, maailman huonointa itse asiassa, täysi katastrofi. Miksi sitä pitäisi Suomenkin matkia? Täällä on varsinkin kokoomuksesta vedottu siihen, että kun Ruotsin talousluvut näyttävät niin hyvältä, niin se onkin jopa saatavuusharkinnan poiston ansiota siellä. Eivätkä muutkaan EU-maat ole noudattaneet Ruotsin esimerkkiä tässä. Ei kovin hyvä päätös Ruotsilta, ei missään nimessä.

Olen huomannut, että saatavuusharkinnan poistoa ajavat ovat yleensä niitä, jotka ovat jo muutenkin riemuinneet, miten Suomeen saapuu jatkuvalla syötöllä kymmeniätuhansia siirtolaisia elintason perässä — kouluttamattomia, kielitaidottomia siirtolaisia, ei sellaisia, mitä Suomen työmarkkina edes kaipaisi. Kysynkin teiltä silti, eikö vaikka näistä täällä jo olevista siirtolaisista löytyisi noita teidän esittämiänne niin tarvittuja työntekijöitä [Ozan Yanarin välihuuto — Anna Kontulan välihuuto] matalapalkkatyöntekijöiksi. Onko tarkoituksenakin, että elintasosiirtolaiset jäävät kotiin, vai onko tarkoituksena, että myös nämä elintason perässä Suomeen muuttaneet menisivät töihin Suomessa? No, sitten pitää keskittyä siihen, ei saatavuusharkinnan poistoon.

Siirtolaisuudesta puheen ollen tosiaan huomautan, että jos tämä saatavuusharkinta poistetaan, niin silloinkin matalapalkkatyövoima saapuu Suomeen jatkossakin turvapaikanhakijoina, käyttävät hyväkseen lain porsaanreikää nimeltä turvapaikkajärjestelmä. Eihän tämä turvapaikkajärjestelmä ole laillisen työsiirtolaisuuden järjestelmä, ei missään nimessä, ne ovat kaksi aivan eri asiaa, ja niiden sekoittaminen ja ideologisesti semmoinen niiden sekoittamisen ajaminen on väärin. Eivät nämä laittomasti maassa olevat ole mitään avutonta väkeä, niin kuin aina jatkuvasti esitätte. Haette aina laittomasti Suomessa oleville niin kovasti sääliä kaiken maailman nyyhkytarinoin ja kertomuksin. Kyllä laittomasti maassa olevat ovat ihan samanlaisia ihmisiä kuin kaikki muutkin. Laittomasti maassa olevat ihan varmasti tulisivat käyttämään lain jokaisen porsaanreiän, mikä annetaan. Järjestelmät ovat

Pöytäkirjan asiakohta PTK 110/2017 vp

sellaisia, ihmisiä ei itsessään voi syyttää, mutta järjestelmästä on kyse, ja pitää katsoa järjestelmää. Ei pidä tehdä järjestelmää, missä on huonoja porsaanreikiä, mikä kannustaa käyttämään.

Kyllä varmasti siis, jos tämä aloite menisi läpi, myös nämä vaikka laittomasti maassa olevat ulkomaalaiset varmasti käyttäisivät näitä porsaanreikiä, niin että saisivat jäädä maahan, tänne pystyisivät jäämään kepulikonstein matalapalkkatyöhön jopa väärennetyllä työsopimuksella. Miettikää nyt, mikä määrä väärennettyjä työsopimuksia laaditaan, jos saatavuusharkinta poistuu. Ne laittomasti maassa olevat ryhtyvät sitten töihin puolta pienemmällä palkalla kuin siinä nimellisessä työsopimuksessa tai jopa kokonaan pimeästi.

Tämä lakialoite uhkaa kaikkien näiden alle 3 000 euroa tienaavien suomalaisten työpaikkoja, myös yli sen tienaavien, niin kuin tässä kävi esimerkiksi lentoemäntien ja muiden lentoalan ihmisten osalta ilmi. Mutta ainakin kaikkien alle 3 000 euroa tienaavien suomalaisten työpaikat olisivat liipaisimella. Tämä heikentää työsopimusten yleissitovuutta tulevaisuudessa — huomataksa, tulevaisuudessa, te vasemmistoliitosta koko ajan esitätte, että ei tämä heikennä työsopimusten yleissitovuutta, mutta tulevaisuudessa pitkässä juoksussa. Eivät nämä missään tyhjiössä tapahdu, vaan kyllä tulevaisuudessakin ne vaikuttavat asioihin.

Ehkä kuitenkin tämä duunareiden aseman heikentyminen pitkässä juoksussa selittääkin sen, miksi porvarit kannattavat tätä kolmansien maiden matalapalkkatyövoiman saatavuuden lisäämistä niin kovasti. Vasemmiston osalta sitä ei kyllä kuitenkaan valitettavasti selitä mikään muu kuin se, että olette luopuneet suomalaisen työvoiman puolustamisesta, otaneet tilalle ideologisen maailman syleilyn.

Sanon vielä yhden asian, mikä tässä on uskomatonta. — Onko tässä 10 minuutin aika? — No, sitten en enää sano sitä asiaa, mikä tässä on uskomatonta, koska minulla menisi siihen ehkä vielä muutama minuutti lisää. [Naurua]

Mutta, arvoisa puhemies, ette ehkä puheestani olisi arvanneet, mutta vastustan voimakkaasti tätä lakialoitetta.

21.07 **Leena Meri ps:** Arvoisa puhemies! Kiitos edustaja Taviolle. Hän toi hyvin esille perussuomalaisten eduskuntaryhmän ajatuksia, ja oli pitkä ja hyvä puhe, enkä lähde niitä toistamaan. Otan tässä muutamia asioita esille, joita illan aikana on tullut.

Sosiaalidemokraattien edustaja Tuppurainen puhui ja sotki tähän asiaan rajat kiinni -ajatuksen. Jotenkin en voinut ymmärtää, mistä on kyse, kunnes edustaja Tavio äsken hyvin toi sen ajatuksen auki, että se on vastakkainen ajatus tälle rajat auki -asialle, ja kyllähän tässä selkeästi on nyt tämmöistä maahanmuuttoideologiaa haluttu tuoda ja unohtaa tosiaan suomalainen työntekijä ja suomalainen työtön ja heidän tilanteensa. Kyllä se niin kuin loisti kaikesta siitä keskustelusta.

Tässä edustaja Räsäsellä tuntui olevan hirveän hyvät tiedot siitä, missä eri maissa näitä on käytössä, ja hänhän kertoi, että EU- ja Eta-maissa ja OECD-maissa ei missään ole täysin avointa järjestelmää, ja siksi hänkin ihmetteli, miksi se pitäisi Suomeen tuoda. En ole vielä löytänyt sitä perustetta näistä keskusteluista.

Edustaja Modig vasemmistosta toi valtavan listan siinä puheenvuoronsa loppuksi, mitä kaikkia erilaisia viranomaistoimintoja ja kriminalisointeja pitäisi tuoda tähän meidän järjestelmään. Jotenkin tuntuisi aika hullulta, että me haluaisimme lisätä työperäistä maahanmuuttoa mutta meidän pitäisi samaan aikaan lisätä ihan järkyttävästi valvontaa ja krimina-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 110/2017 vp

lisointia. En nyt oikein ymmärrä, mistä se säästökään edes tulisi, ja jotenkin siinä ei ole oikein minkään maailman logiikkaa.

Edustaja Paatero toi hyvin esille vierailtuaan Japanissa — kiitos tästä tiedosta sieltä — että työllisyydenkin osalta heillä on ajatuksena, että ensin oma maa. Olen ymmärtänyt myös heidän turvapaikkapolitiikkansa olevan samansuuntaista, että ensin oma kansa, ja he eivät oikein ymmärrä, miksi heidän pitäisi lainkaan avata rajojaan.

Sitten ottaisin vielä esille tämän emeritustalousprofessori Matti Virénin kirjoituksen 12.10.2017, jossa hän myös tuo esille sen, että kun tänne tullaan vaikka tällä 3 000 euron tuloajalla, siitä huolimatta nimenomaan julkinen valta, valtio jää vielä miinukselle tulojen ja menojen suhteen. On huomattava, että henkilö tarvitsee palveluita ja hän käyttää palveluita ja jos hänellä on täällä perhe mukana, niin tietysti perhekin tarvitsee palveluita. Eli ei se ole ihan mitään niin yksinkertaista, että tänne tulee vain joku töihin ja sitten Suomi hyötyy siitä ja kaikki menee oikein mukavasti.

Minusta edustaja Tavio otti tuossa esille hyvin sen laittomaan maahanmuuttoon liittyvän ongelman, joka voisi olla myös mielestäni juuri vetovoimatekijä sille, että ihmiset tulevat tänne ja sitten työllistyvät täällä niin, että he ovat esimerkiksi saaneet ensin päätöksen siitä, että eivät saa turvapaikkaa, ja käännytyspäätöksen ja sitten saavat töitä, ja automaattisesti heidän pitäisi saada jäädä tänne. Minusta olisi aika järjetöntä edes ajatella niin. Tietysti tämän tarveharkinnan pitää olla ensisijainen.

On varmasti hienoa syleillä koko maailmaa ja ottaa yksittäistapauksia esille, ja jokainen meistä herkistyy yksittäistapausten kohdalla, mutta meidän pitää muistaa, että me olemme pieni kansa ja me emme valitettavasti voi pelastaa koko maailmaa meidän rahoillamme, vaikka se olisi kuinka ihana ajatus itse kenestäkin. Jotenkin mietin, että kun meidät on valittu tänne Suomen eduskuntaan ja meillä on Suomi 100 vuotta, niin onko kaikilla muistissa, kenen verovaroilla tämä talo on rakennettu, kenen verovaroilla me käymme täällä joka päivä, kenen verovaroilla on rakennettu tämä suomalainen yhteiskunta ja kenen pitkillä työpäivillä ja sotakorvauksilla tämä on maksettu. Se olisi ihan älyttömän hyvä muistaa.

Kun tuossa päivällä käsitelimme eduskunnan oikeusasiamiehen vuosikertomusta, RKP:n edustaja Eva Biaudet otti esille ainoan huolenaiheen, mikä hänellä oli, tuon turvapaikanhakijoiden oikeusturvan. Eduskunnan oikeusasiamies on vuodesta 2013 kuitenkin kiinnittänyt huomiota vanhustenhuoltoon, vammaispalveluihin, lastensuojeluun ja siellä ilman lakia tapahtuviin sitomisiin ja vapauden menetyksen tyyppisiin riistoihin, ja se ei silti huolettanut. Puhuin siinä puheenvuorossani siitä, että ihmiset kysyvät, että onko siellä eduskunnassa toisilla edustajilla edes käsitystä siitä, kenen asioita siellä ensisijaisesti ajetaan. Ajetaanko siellä suomalaisten asioita ja suomalaisten työllisyyttä vai mitä siellä ajetaan? Ajatellaanko niin, että me pelastamme koko maailman ja tuomme keskusteluun vain sen, mitä turvapaikanhakijan elämässä tapahtuu? Meillä on satojatuhansia vanhuksia, vammaisia, lastensuojelun asiakkaita, ja niistä ei sitten olla huolissaan. Olisi kiva nähdä tällainen vastaava aloite, ja näin monen allekirjoittajan. Mekin olemme keränneet aika monista aiheista, eikä tällaisesta määrää saa kuin tällaisessa tilanteessa. Kyllä täytyy sanoa, kuten edustaja Tavio sanoi, että ovatkohan kaikki edes ihan ymmärtäneet, mihin ovat nimensä laittaneet, ja onko se nyt sitten vain muodikasta ajatella näin.

Vielä korostaisin sitä, että Ruotsin hallitus on julkaissut viime vuonna selonteon, jonka mukaan Ruotsiin on tarveharkinnan poiston myötä syntynyt maahanmuuttoväylä. Raportin mukaan noin 40 prosenttia muuttajista tulee aloille, joilla ei ole pulaa työväestä — siis

Pöytäkirjan asiakohta PTK 110/2017 vp

ei ole pulaa työväestä. Lisäksi 20 prosenttia tulee matalapalkka-aloille, joilla työvoimasta on jo nyt ylitarjontaa. Elikkä ei ole Ruotsissakaan hyvät kokemukset.

Mutta jokainen uskoo siihen, mihin haluaa. Minä uskon faktoihin ja siihen, että meillä on itsenäinen valtio, joka päättää itse omista asioistaan, ja meidän pitää ensisijaisesti ajatella meidän oman maan asukkaita eikä lähteä miettimään, kuinka paljon me saisimme maapallolta ihmisiä tänne töihin, kun samaan aikaan suomalaiset sitten olisivat työttömmä.

21.14 **Ozan Yanar vihr:** Arvoisa rouva puhemies! Tavallisesti olisin pitänyt lyhyen puheen, jossa olisin todennut, että tämä nyt on aika järkevä aloite, ja olisin kannattanut sitä. Mutta kyllä pientä opastusta tähän salin etupuolelle pitää tehdä. — Siellä naureskellaan.

Sanon suhteellisen selvästi niin, että jokainen ymmärtää: Kyllä, täällä ajetaan Suomen etua. Kyllä. Ja Suomen etu on juuri se, mitä te ette välttämättä näe, koska te katsotte asiaa tietyntyyppisesti, teille luonteenomaisesti. [Leena Meri: Mitä sinä tarkoitat? Luonteenomaisesti?] Suomen etu on se, että ihminen pääsee Suomeen töihin ja osallistuu meidän talouden rattaiden pyörittämiseen, maksaa veronsa ja osallistuu yhteisiin talkoisiin. Tämä on erittäin tärkeä asia huomata, kun te puhutte tästä asiasta. Ja maahanmuuttaja ei ole yhtä kuin pelkästään sosiaalituilla huollettava henkilö, vaan maahanmuuttaja on myös henkilö, joka on veronmaksaja ja tämän maan rakentaja.

Tähän voisi muutamalla argumentilla lähteä tämän lakialoitteen kannattamiseen. Minä itse kannatan vahvasti EU- ja Eta-alueen työvoiman saatavuusharkinnasta luopumista. On siis paradoksaalista, että samaan aikaan, kun maahanmuuttajat halutaan osaksi tätä yhteiskuntaa ja mukaan työelämään maksamaan veroja ja rakentamaan elämänsä Suomessa omin voimin, on työllistymisen tielle kasattu huonosti tarkoitustaan vastaavia, byrokraattisia esteitä. Tämä aloite voidaan nähdä osana norminpurkua, yhtenä keinona helpottaa ihmisen työllistymistä. Sitähän me kaikki haluamme.

Tällä hetkellä se, että vakituinenkaan työpaikka ei ole varma tae saada työntekijän oleskelulupaa, on aika jännä tilanne. Tämä on yksittäisille ihmisille kohtuutonta. Jos työpaikka on siis hankittuna, ihminen valittu tehtävään ja halukas tarttumaan työhön, ei byrokratian tulisi olla esteenä tälle. Eikä ole myöskään selkeää näyttöä siitä, että maahanmuuttajien työllistyminen heikentäisi kantaväestön tai maassa jo olevien työllistymismahdollisuuksia. Työ luo työtä, kuten tässä aiemmin keskustelussa sanottiin. On myös hyvä muistaa, että Suomen lait ja asetukset koskevat kaikkia. Ketään ei saa siis riistää.

Tiukka tarveharkinta vaikeuttaa ihmisten työllistymistä mutta on myös työnantajille vaiaksi. Hakemuksien käsittelyajat ovat melko pitkiä, mikä on monelle työnantajalle haitaksi, kun työntekijää tarvitaan usein nopealla aikataululla.

Lopuksi totean, että on siis luontevaa, että Suomi luopuu työntekoa hidastavasta ja jopa välillä estävästä asiasta nimeltä saatavuusharkinta. Tämä on hyvä aloite, kannatan koko sydämelläni. — Kiitos.

21.18 **Sami Savio ps:** Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on siis vasemmistoliiton edustaja Kontulan ja yli sadan muun kansanedustajan allekirjoittama ulkomaalaislain muuttamista koskeva lakialoite, jossa esitetään EU- ja Eta-alueen ulkopuolelta tulevien työntekijöiden saatavuusharkinnan poistamista. Salissa on kuultu tänään muilta ryhmiltä lukuisia aloitetta ylistäviä puheenvuoroja, ja näyttääkin siltä, että täällä eduskunnassa enää vain perussuo-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 110/2017 vp

malaiset puolustavat suomalaista työntekijää. Myös perussuomalaisten puheenjohtaja Jussi Halla-Aho tuomitsi jyrkästi Kontulan aloitteen aiemmin tänä syksynä.

Vaikka täällä eduskunnassa saammekin hyvin vähän tukea tässä asiassa, niin perussuomalaiset eivät kuitenkaan ole onneksi täysin yksin. Muun muassa Rakennusliiton varapuheenjohtaja Kyösti Suokas on tyrmännyt kovin sanoin edustaja Kontulan lakialoitteen. Myös muilta tahoilta ammattiyhdistysliikkeen suunnasta on esitetty voimakasta kritiikkiä tätä lakialoitetta kohtaan ja täysin syystä. Ay-liike hoitaa tehtävänsä ja ajaa työväestön etua vastustaessaan tätä lakialoitetta.

Arvoisa puhemies! Saatavuusharkinnasta luopumisen vaikutuksia on vähätelty suuresti julkisessa keskustelussa. Ruotsissa se on johtanut muun muassa työvoiman ylitarjonnan pakenemiseen matalapalkka-aloilla, aiheuttanut väärinkäytöksiä ja pakottanut valvonnan lisäämiseen. Ruotsi on yksi harvoista Euroopan maista, joka on luopunut työvoiman saatavuusharkinnasta, eivätkä seuraukset ole olleet missään määrin lohdullisia. Kuten edustaja Meri äsken totesi, Ruotsin hallituksen viime vuonna julkaiseman selonteon mukaan noin 40 prosenttia Ruotsiin muuttajista tulee aloille, joilla ei ole pulaa työväestä. 20 prosenttia tulee matalapalkka-aloille, joilla työvoimasta on ylitarjontaa. Tämä ei ainakaan toivottavasti ole ollut alkuperäinen tarkoitus Ruotsissakaan.

Ruotsissa myös monenlaisen kontrollin ja valvonnan tarve on kasvanut, ja siihenhän edustaja Modig äskenkin kehotti Suomea valmistautumaan. Vaikuttaakin hyvin oudolta luoda ensin ongelma ja esittää sitten siihen lukuisa määrä ratkaisuja, jotka eivät välttämättä edes toimisi käytännössä.

Myöskään osajien saaminen Suomeen ei missään nimessä kelpaa edustaja Kontulan tekemän lakialoitteen perusteeksi. Jo nyt esimerkiksi erityisasiantuntijat, tutkijat ja yritysten ylimmässä tai keski johdossa toimivat henkilöt on vapautettu saatavuusharkinnasta.

Kuten totesin debattivaiheessa, Kontulan lakialoite on kerännyt allekirjoittajia kaikista eduskuntapuolueista perussuomalaisia lukuun ottamatta. Ainakin itseäni kummeksuttaa se, että muun muassa sosiaalidemokraattien eduskuntaryhmästä allekirjoittajia löytyy peräti seitsemän. Näiden kansanedustajien osalta sosiaalidemokraattisen työväenliikkeen arvot näyttävät jostain syystä jääneen taka-alalle tämän lakialoitteen myötä. Edustaja Tuppurainen jopa syyttää aloitteen kritisoijia rajat kiinni -politiikasta. Tätä syytettä en missään määrin voi ymmärtää. Onneksi kuitenkin aivan kaikki sosiaalidemokraatit eivät näytä ajattelevan edustaja Tuppuraisen tavoin, ja se on positiivista. Kehottaisin myös edustaja Tuppuraista muistamaan kansallisen etumme.

Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset siis vastustavat saatavuusharkinnan poistamista. Se avaisi toteutuessaan portin työehtojen polkemiselle ja halpityömarkkinoiden syntymiselle varsinkin nykyisen massatyöttömyyden vallitessa. Suurimpia häviäjiä olisivat etujensa puolustajia valitettavan harvoin löytävät suomalaiset työntekijät, työttömät ja veronmaksajat. Kuten edustajat Meri ja Tavio äsken puheenvuoroissaan toivat selvästi ilmi, on perussuomalaisten erittäin selkeä kanta se, että työvoiman saatavuusharkinnasta on pidettävä tiukasti kiinni vähintään nykyisellä tasolla.

Vetoan lopuksi eduskuntaan, että se hylkää edustaja Kontulan erittäin huonosti harkitun lakialoitteen, ei tarpeettomana vaan perin juurin haitallisena.

21.23 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Aloitan puheenvuoroni kommentoimalla hiukan aikaisempia puheenvuoroja.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 110/2017 vp

Ensinnäkin saatavuusharkinnan piirissä olevien henkilöiden määrästä Suomessa. Täällä on toistunut luku 8 000, ja tämä tavallaan on ihan oikein, mutta jos me haluamme tietää, mikä on se luku ihmisiä, jotka oikeasti käyvät sen saatavuusharkintaprosessin läpi, joiden-ka työluvan myöntämisen yhteydessä erikseen edellytetään työpaikan avaamista järjestelmiin ja sen osoittamista, että tähän ei ole EU- ja Eta-alueelta mahdollista löytää työntekijää, niin luku on huomattavasti pienempi. Tämä 8 000 perustuu TEMin tilastoihin, ja siinä ovat mukana jatkoluvan hakijat, joiden kohdalla yleensä saatavuusharkintaa ei käytännössä sovelleta, kuten myös ne työntekijäryhmät, jotka ovat jo alueellisella linjauksella käytännössä vapautettu saatavuusharkinnan piiristä. Minulla ei ole ihan tarkkaa lukua siitä, kuinka moni viime vuoden työluvista sitten oikeasti oli konkreettisesti saatavuusharkinnan piirissä, mutta se luku on huomattavasti pienempi kuin 8 000.

Edustaja Tavio esitti tuossa useita väitteitä, mutta koska kieli oli ala-arvoista ja samoin perehtyneisyys substanssiin, minä oletan, että hän ei edes oleta minkäänäköistä vuorovai- kutusta tai keskustelua puheenvuoronsa päälle, enkä sellaiseen ryhdy.

Saviolle ja Merelle vastaisin liittyen tähän, ilmeisesti Malmön paperiin, johonka kumpi-kin viittasi. On kyllä totta, että tässä paperissa todetaan, että Ruotsin hallituksen odotukset uusien työntekijöiden saamisesta nimenomaan työvoimapula-aloille eivät toteutuneet niin kuin siellä toivottiin, ja tämä on varmasti relevantti tieto sellaisille ihmisille, jotka saata- vuusharkinnan poistoa kannattavat siksi, että ovat huolissaan työvoimapulasta. Minä en ole huolissani, ja sen takia minä myöskään en ole pitänyt esillä omassa argumentaatiossani tätä Malmön paperia. Mutta tämän tuloksen osalta on hyvä pitää mielessä, että nämä eivät ole uusia ihmisiä saatavuusharkinnan jälkeen, vaan se työntekijöiden kokonaismäärä ja myös heidän jakautumisensa eri aloille pysyi saatavuusharkinnan poistoa ennen ja sen jäl- keen suurin piirtein samana. Ei ole siis kysymys mistään uudesta työntekijöiden ryhmästä, joka olisi kohdistunut Ruotsin työmarkkinoilla jotenkin eri tavalla kuin aikaisemmin, vaan kysymys on havainnosta, että niitä muutoksia, mitä toivottiin, ei saavutettukaan — osin siksi, että ylipäättään työntekijöiden tuleminen jäi niin vähäiseksi.

Sitten vielä erikseen siitä, mitä vasemmisto, jota minä nyt täällä ainoana edustan, kan- nattaa ja mitä ei kannata.

Minä en kannata ihmisten liikkuvuutta. Minä kannatan ihmisten oikeutta liikkumiseen. Ne ovat kaksi aivan eri asiaa. Monissa tapauksissa liikkuminen, työllistyminen kauas omasta kotimaasta on valtava inhimillinen tragedia. Minä olen ollut näiden ihmisten kans- sa paljon tekemisissä, kirjoittanut heistä pari kirjaa, ja minä tiedän, että se, että joutuu läh- temään siirtotyöläiseksi, ei ole välttämättä ihmiselle mikään onnenpotku. Eikä sellainen kansainvälinen systeemi ole reilu, joka pakottaa ihmisiä siihen, pakottaa valtaviin uhrauk- siin, pitkiin eroihin omasta perheestään. Minä en siis näe ihmisten liikkumista mitenkään yksiselitteisesti myönteisenä asiana, mutta minä näen, että silloin kun ihmiset liikkuvat, pelisääntöjen pitää olla reilut. Ihmisiä pitää kohdella kunnolla, ja meidän pitää luoda sem- moiset järjestelmät, joissa ihmisoikeudet voivat toteutua. Siinä on kysymys aivan eri asias- ta.

Mutta sitten itse siihen, mitä olin sanomassa.

Arvoisa puhemies! Saatavuusharkinnan ongelmat liittyvät yleensä nimenomaan maassa jo oleskeleviin henkilöihin, ja sen takia julkisuudessa onkin ehdotettu, että saatavuushar- kinnan voisi poistaa rajatusti vain näissä tapauksissa. Tällainen ehdotus on ilman muuta kannatettava, ja se helpottaisi monen ihmisen elämää. Sen takia tätä lakiesitystä kirjoitta- essanikin pohdin ja selvitin, olisiko tämä mahdollista.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 110/2017 vp

Ratkaisu jättäisi kuitenkin edelleen pulaan työmarkkinoiden kaikkein haavoittuvaimman ryhmän eli paperittomat. Vaikka he olisivat oleskelleet ja työskennelleet Suomessa pitkäänkin, he eivät voi todentaa oleskeluaan sellaisella tavalla, joka vapauttaisi saatavuusharkinnasta. Paperittomalla tarkoitetaan tässä yhteydessä siis henkilöä, jolla ei ole Suomen valtion myöntämää oleskeluoikeutta. Usein kyse on siitä, että henkilö on syystä tai toisesta jäänyt Suomeen oleskelulupansa umpeutumisen jälkeen. Noista alkupuheenvuorossani esittämistäni esimerkeistä Irinan tapaus oli tällainen, samoin ne kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneet, joita ei voida kotimaahansa palauttaa.

Edellisten lisäksi Suomessa oleskelee joukko ihmisiä, joilla on jonkun muun EU-maan myöntämä oleskelulupa ilman työnteko-oikeutta. Tällöin henkilö ei ole Suomessa luvatta, mutta hänen oleskelunsa ei ole työlupaa varten todennettavissa tai se vaatisi niin raskaan byrokratian, ettei se ole toteuttamiskelpoinen idea. Mikäli saatavuusharkinnan poistamista ajetaan ihmis- ja työoikeusperusteilla, ei paperittomia ryhmänä tietenkään voi sivuuttaa.

Arvoisa puhemies! Juuri nyt paperittomuuteen liittyy kuitenkin myös laajempaa yhteiskunnallista problematiikkaa. Ruotsia lukuun ottamatta kaikissa EU-, Eta- ja OECD-maissa sovelletaan tarveharkintaa ulkomaisen työvoiman työmarkkinoille pääsyyn. Erityisesti isoissa ja kolonialistisen historian omaavissa maissa se kuitenkin käytännössä säätelee vain pääsyä virallisille työmarkkinoille, ei niinkään pääsyä maahan, työtä kun on verraten helppo löytää myös ilman lupia virallisten työmarkkinoiden ulkopuolelta. Lähes kaikissa länsimaissa paperittomia on nimittäin ollut niin paljon ja niin pitkään, että heitä varten on muodostunut erillisiä instituutioita. Paperittomia ei virallisesti ole olemassa, mutta käytännössä he työskentelevät ja harrastavat, hoidattavat lapsiaan, käyvät lääkärissä ja asuvat vuokralla lähes kuten kuka tahansa. Tämä ei ole hyvä asia sen paremmin yhteiskunnan kuin yksilönkään kannalta. Oikeudettoman asemansa vuoksi paperittomat ovat poikkeuksellisen haavoittuvassa asemassa ja joutuvat usein työskentelemään kohtuuttomilla ehdoilla. Valtiolla kukoistava harmaa sektori tarkoittaa tietysti menetettyjä verotuloja, minkä lisäksi eriarvoisuus rasittaa välillisesti kansantaloutta ja yhteiskunnallista vakautta.

Suomea on laajamittaiselta paperittomuudelta suojannut syrjäinen sijaintimme, käsittämätön kieleemme sekä vuoteen 2015 saakka niin sanottu B-lupajärjestelmä. Perinteisesti meillä on ajateltu, että jos luvatta maassa oleskelevaa ei voida palauttaa, on hänelle löydettävä jokin oleskelustatus. Näin jälkikäteen katsottuna tämä on ollut viisasta politiikkaa, sillä sen seurauksena meille ei ole syntynyt samanlaista paperittomien varjo yhteiskuntaa kuin moniin muihin maihin, lähes kaikkiin verrokkimaihin. Viime vuosina oleskelun virallistamista on meillä kuitenkin järjestelmällisesti vaikeutettu samaan aikaan, kun liikkuvuuden lisääntymisen ja kielteisten turvapaikkapäätösten kasvu on hyvää vauhtia kasvattamassa paperittomuutta Suomeenkin. Näistä asetelmista on vain ajan kysymys, milloin harmaa sektori on riittävän suuri toimiakseen itsenäisenä vetovoimatekijänä. Sen jälkeen on melko lailla samantekevää, onko meillä saatavuusharkintaa vaiko ei.

Arvoisa puhemies! Saatavuusharkinta on yksi niistä tekijöistä, jotka heikentävät jo maassa oleskelevien ihmisten mahdollisuutta työllistyä virallisille työmarkkinoille. Se jopa pakottaa ihmisiä virallisen työn piiristä harmaaseen. Siten se osaltaan työntää Suomea kohti pistettä, jossa varjojärjestelmät alkavat toimia ja rekrytoida ihmisiä itsenäisesti. Siten saatavuusharkintaan voi suhtautua kriittisesti paitsi ihmisoikeusperusteella myös maahanmuuton hallinnan näkökulmasta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 110/2017 vp

21.32 **Joona Räsänen sd:** Arvoisa puhemies! Tähän loppuun on ehkä paikallaan vielä muutama huomio tästä keskustelusta. Aloitan näistä muutamasta väitteestä, jotka tässä kuuluivat.

Edustaja Yanar viittasi siihen, että jos ihmisellä on kokopäiväinen työ, niin hän ei välttämättä kuitenkaan saatavuusharkinnan takia saa jäädä tänne. Itse asiassa tilanne yleensä on niin, että jos ihmisellä on kokoaikainen työ, niin hänellä on työntekijän oleskelulupa tai sitten hän on saanut oleskeluluvan jollakin toisella oikeudella, mihin työnhakuoikeus kyllä kuului, mutta tästä on tullut kielteinen päätös ja sen jälkeen hän hakee uutta lupatyyppejä. Tässä yleisesti tänä päivänä puhutaan juuri niistä turvapaikanhakijoista, joilla on siis kolmen kuukauden tai kuuden kuukauden jälkeen kyllä työnteko-oikeus riippuen, ovatko paperit kunnossa vai ei. Sitten kun turvapaikkaprosessi on käyty loppuun, ja jos sieltä tulee kielteinen päätös, niin jos he ovat työllistyneet, he yleensä kyllä hakevat tätä työperusteista oleskelulupaa. Siinä sitten riippuu vähän alasta ja alueesta, tuleeko saatavuusharkinta kyseeseen vaiko ei. Tässä korostan sitä, että on tärkeää, että sekä turvapaikkaprosessi että työlupaprosessi mitoitetaan yhteen eikä lähdetä esimerkiksi näitä palautustoimenpiteitä tekemään ennen kuin molemmista on saatu päätökset.

Toinen väite liittyy lyhytaikaiseen työntekoon. Kyllä meillä tällä hetkellä lainsäädäntö mahdollistaa lyhytaikaisen työnteon, esimerkiksi kausityön osalta, jo ilman tätä saatavuusharkintaa.

Sitten seuraava pointti tai huomio liittyy siihen, kun edustaja Kontula viimeisessä puheenvuorossaan pohti hieman sitä problematiikkaa, että pitäisikö tässä sen sijaan, että koko saatavuusharkinta poistetaan, katsoa niiden osalta, keitä tämä nyt eniten kaltoin kohtelee, ketkä ovat jo Suomessa. Kehottaisin, että tätä ehkä enemmän kannattaisi pohtia kuin sitä, että romutetaan koko järjestelmä, koska on juuri niin, että jos autosta on rengas puhjennut, niin vaihdetaan se rengas eikä koko autoa.

21.34 **Anna Kontula vas:** Siinä vaiheessa, kun tätä lakialoitetta kirjoitin ja tapasin paljon asiantuntijoita eri suunnista, kävin paljon keskusteluja ja selvitin myös tätä mahdollisuutta tällaiseen ratkaisuun, näytti aika ilmeiseltä, että koska me jaamme yhteiset työmarkkinat muun EU- ja Eta-alueen kanssa, me emme voi tehdä sellaista säädäntöä, joka koskisi pelkästään Suomessa oleskelevia ihmisiä liittyen tähän oleskelustatukseen. Tässä tapauksessa se pitäisi ulottaa koko EU- ja Eta-alueelle, ja siinä vaiheessa oleskelun dokumentointi ja toisaalta sen koko rajauksen vaikuttavuus tai mielekkyys asettuu niin kummalliseen valoon, että se on vain umpikuja, sitä kautta ei voi tätä asiaa jatkaa. Tai ainakin tähän johtopäätökseen itse tulin.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.